

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Zhodnocení podnikatelského prostředí libereckého regionu

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Zuzana Červinková**

Vedoucí práce: Ing. Karina Benetti, Ph.D.

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Economics

Assessment of Business Environment of Liberec Region

Diploma thesis

Study programme: N6202 – Economy Policy and Administration

Study branch: 6202T086 – Regional Studies

Author: **Bc. Zuzana Červinková**

Supervisor: Ing. Karina Benetti, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana Červinková**
Osobní číslo: **E13000311**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální studia**
Název tématu: **Zhodnocení podnikatelského prostředí libereckého regionu**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomické statistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Teze diplomové práce
2. Vymezení regionu a podnikatelského prostředí
3. Definice kvality podnikatelského prostředí - definice lokalizačních faktorů
4. Posouzení podnikatelského prostředí libereckého regionu a jeho výhled do budoucna
5. Zhodnocení přínosu diplomové práce

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

FOTR, Jiří, et al. Manažerské rozhodování. Postupy, metody a nástroje.

Praha: Ekopress, 2006. ISBN 80-86929-15-9.

HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ a Jan SEGER. Statistika pro ekonomy. 3. vyd. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-34-7.

PETŘÍČEK, Václav. Vývoj podnikatelského prostředí v České republice.

Praha: CORONA, 2006. ISBN 80-903363-6-1.

STREDWICK, John a John KEW. Business environment: managing in a strategic context. London: Chartered Institute of Personnel and Development, 2005. ISBN 1-84398-079-7.

SYNEK, Miloslav, et al. Podniková ekonomika. 3. vyd. Praha: C. H. BECK, 2002. ISBN 80-7179-736-7.

VITURKA, Milan, et al. Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky.

Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3638-9.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Karina Benetti, Ph.D.

Katedra ekonomické statistiky

Konzultant diplomové práce:

Ing. Iva Hübnerová

Hospodářská komora Jablonec nad Nisou

Datum zadání diplomové práce: **30. října 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. května 2017**

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

Ing. Vladimíra Hovorková Valentová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. října 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na zhodnocení podnikatelského prostředí libereckého regionu. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Z teoretického hlediska se práce zabývá vymezením základních pojmů. Jsou popsány lokalizační faktory, které ovlivňují kvalitu podnikatelského prostředí. V rámci diplomové práce je provedeno zhodnocení jednotlivých faktorů ovlivňujících kvalitu podnikatelského prostředí v regionu. Celkový počet kritérií je 16. Tyto kritéria patří do šesti skupin faktorů: obchodních, pracovních, infrastrukturních, lokálních, cenových a environmentálních. Výstupem praktické části je pak celkové zhodnocení regionu a výhled jednotlivých faktorů do budoucna.

Klíčová slova

Kvalita prostředí, lokalizační faktory, podnik, podnikatelské prostředí, region

Annotation

The thesis is focused on the evaluation of the business environment in the Liberec region. The work is divided into theoretical and practical part. From a theoretical point of view it deals with the basic concepts. There are described localization factors that affect the quality of the business environment. The thesis is an assessment of the various factors affecting the quality of the business environment in the region. The total number of 16 criteria were identified. These criteria are classified into six groups of factors: a group of business, employment, infrastructure, locality, price and environment. The outcome of the practical part is an overall assessment of the region and the future outlook for the individual factors of the region.

Key Words

The quality of the environment, location factors, business, business environment, region

Obsah

Seznam tabulek.....	11
Seznam obrázků.....	13
Úvod	14
1. Vymezení základních pojmů a teoretických východisek	16
1.1 Podnik, podnikatel, podnikání a podpora podnikání	16
1.1.1 Podnik.....	16
1.1.1 Podnikatel.....	18
1.1.2 Podnikání.....	19
1.1.3 Podpora podnikání.....	20
1.1.4 Formy poskytovaných podpor	25
1.1.5 Politika hospodářské a sociální soudržnosti	25
1.2 Podnikatelské prostředí	31
1.2.1 Dělení podnikatelského prostředí	32
1.2.2 Nositelé podnikatelského prostředí	33
1.2.3 Měření kvality podnikatelského prostředí ve světě	33
1.3 Regiony a jejich typologie.....	37
1.3.1 Geografické hledisko	37
1.3.2 Funkční hledisko	38
1.3.3 Podle Zákona České republiky č. 248/2000 sb.....	38
1.3.4 Z pohledu regionální politiky Evropské unie	39
1.3.5 Euroregiony	40
1.3.6 Dělení dle potřeb Evropské komise.....	40
1.4 Lokalizační teorie	41
1.4.1 Teoretické přístupy	41
1.4.2 Empirický přístup	45
1.5 Lokalizační faktory na regionální úrovni	46
1.5.1 Faktory obchodní.....	47
1.5.2 Faktory pracovní.....	48
1.5.3 Faktory infrastrukturní.....	49
1.5.4 Faktory lokální.....	51
1.5.5 Faktory cenové	52
1.5.6 Faktory environmentální	52
2. Zhodnocení podnikatelského prostředí libereckého regionu	55
2.1 Lokalizační faktory libereckého regionu	57

2.1.1 Obchodní faktory	57
2.1.2 Pracovní faktory	68
2.1.3 Infrastrukturní faktory	73
2.1.4 Lokální faktory	78
2.1.5 Cenové faktory	84
2.1.6 Environmentální faktory	87
2.2 Návrh zlepšení u podprůměrných faktorů.....	93
2.2.1 Faktor informačních a komunikačních technologií	93
2.2.2 Faktor podnikatelské báze	94
2.3 Možnosti financování z OP PIK.....	95
Závěr	97
Seznam použité literatury	100

Seznam zkratk

AMSP ČR Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky

ČEB Česká exportní banka

ČR Česká republika

EFRR Evropský fond pro regionální rozvoj

EGAP Exportní a garanční pojišťovací společnost

ESF Evropský sociální fond

ESIF Evropské strukturální a investiční fondy

EU Evropská unie

GCI Global Competitiveness Index

HDP Hrubý domácí produkt (*Gross Domestic Product*)

HK ČR Hospodářská komora ČR

HSS Politika hospodářské a sociální soudržnosti

ICT Informační a komunikační technologie

IROP Integrovaný regionální operační program

IMD International Institute for Management Development

KPP Kvalita podnikatelského prostředí

LAU Local Administrative Units

MMR ČR Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

MPO ČR Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

MSP Malé a střední podnikání

NOZ Nový občanský zákoník

NUTS Nomenclature of Territorial Unit for Statistics

OECD Organisation for Economic Co-operation and Development
(Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

OP	Operační program
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
REZZO	Registr zdrojů znečišťování ovzduší
RPIC	Regionální poradenská a informační centra
TUL	Technická univerzita v Liberci
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development (Konference OSN o obchodu a rozvoj)
UNDP	United Nations Development Programm (Rozvojový program OSN)
UNIDO	United Nationalist Democratic Organization (Organizace OSN pro průmyslový rozvoj)
VÚTS	Výzkumný ústav textilních strojů, a.s.
WB	World Bank (Světová banka)
WCS	World Competitiveness Scoreboard

Seznam tabulek

Tabulka 1: Členění podniků dle zákona č. 47/2002 Sb.	18
Tabulka 2: Přehled operačních programů pro období 2014 – 2020	27
Tabulka 3: Prioritní osy a jejich programy	29
Tabulka 4: Programy a jejich podporované aktivity	30
Tabulka 5: Umístění ČR v žebříčku Doing Business pro roky 2015 a 2014	36
Tabulka 6: Srovnání mezinárodních žebříčků hodnotících podnikatelské prostředí.....	37
Tabulka 7: Faktory KPP a jejich významové váhy	54
Tabulka 8: HDP a HDP na obyvatele v Libereckém kraji za období 2003–2013.....	59
Tabulka 9: Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců v Libereckém kraj	59
Tabulka 10: Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců v libereckém regionu.....	60
Tabulka 11: Podíl zahraničních subjektů na celkovém počtu ekonomických subjektů v Libereckém kraji.....	60
Tabulka 12: Podíl zahraničních subjektů na celkovém počtu ekonomických subjektů v libereckém regionu	60
Tabulka 13: Ekonomická aktivita obyvatel Libereckého kraje v tis.	69
Tabulka 14: Podíl nezaměstnaných osob v libereckém regionu	69
Tabulka 15: Úroveň dosaženého vzdělání v Libereckém kraji v tis.....	71
Tabulka 16: Počet ekonomických subjektů podle právních forem na 1000 obyvatel	71
Tabulka 17: Délka silnic a železnic v Libereckém kraji v km	74
Tabulka 18: Délka silnic a železnic v libereckém regionu v km.....	74
Tabulka 19: Podíl domácností vybavených osobním počítačem v %	76
Tabulka 20: Podíl domácností vybavených připojením k internetu v %	76
Tabulka 21: Vzdálenost a doba jízdy na významná letiště v ČR	77
Tabulka 22: Průmyslové zóny v libereckém regionu	79
Tabulka 23: Počet škol v meziregionálním srovnání v roce 2013.....	80
Tabulka 24: Příjmy kraje, obcí a dobrovolných svazů obcí v Libereckém kraji v mil. Kč. 82	
Tabulka 25: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle odvětví CZ-NACE v Libereckém kraji.....	85
Tabulka 26: Ceny pozemků v libereckém regionu v roce 2015	86
Tabulka 27: Ceny pronájmu nebytových prostor v libereckém regionu v roce 2015	86
Tabulka 28: Kapacita a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v Libereckém kraji89	

Tabulka 29: Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v Libereckém kraji	91
Tabulka 30: Přehled programů podpory	96
Tabulka 31: Shrnutí zhodnocení jednotlivých faktorů	98

Seznam obrázků

Obrázek 1: Launhardtův lokalizační trojúhelník	43
Obrázek 2: Administrativní rozdělení libereckého regionu	56
Obrázek 3: Velikost hrubého domácího produktu v mil. Kč v Libereckém kraji	61
Obrázek 4: Velikost hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v Libereckém kraji za období 2003–2013	62
Obrázek 5: Porovnání počtu ekonomických subjektů libereckého regionu s krajem	63
Obrázek 6: Srovnání počtu malých, středních a významných podniků v libereckém regionu	64
Obrázek 7: Podíl zahraničních osob na celkovém počtu právnických osob v Libereckém kraji a regionu	65
Obrázek 8: Počet subjektů poskytující podpůrné služby v Libereckém kraji a regionu	66
Obrázek 9: Vývoj počtu aktivní a neaktivní populace v Libereckém kraji v tis.	70
Obrázek 10: Příjmy a výdaje Libereckého kraje v mil. za období 2003–2013	82
Obrázek 11: Poskytnuté investice na ochranu životního prostředí v Libereckém kraji	91

Úvod

Podnikatelské prostředí ovlivňuje aktivity ekonomických subjektů a celkově tak působí na jejich další rozvoj. V obecné rovině ho lze chápat jako soubor faktorů ovlivňující současné, ale i budoucí podnikatelské aktivity. Na každý podnik působí jedinečné podnikatelské prostředí a je třeba vždy brát v úvahu konkrétní faktory, jež ho ovlivňují (Kew, Stredwick, 2005, str. 1). Představuje tedy určité podmínky pro podnikání jak pozitivní, tak i negativní. Podnikatelské subjekty určují směr vývoje národní ekonomiky, a tak je zapotřebí tyto ovlivňující faktory sledovat a zlepšovat. Žádnému z podnikatelů by tak neměly chybět informace o podnikatelském prostředí v jeho budoucí působnosti a jeho kvalitě. Budoucí podnikatelé by měli těmto faktorům věnovat zvýšenou pozornost a následně vyhodnotit lokalizaci svých dalších podnikatelských aktivit. Rozhodování o lokalizaci představuje základní aktivitu podnikatele, jejíž kvalita ovlivňuje výsledky fungování ekonomické jednotky v hospodářské sféře, ale i ve správě veřejné (Fotr, 2010).

Hlavním cílem diplomové práce je celkové zhodnocení podnikatelského prostředí libereckého regionu na základě určených lokalizačních faktorů, jež ovlivňují a determinují podmínky pro podnikání ve vybraném území včetně odhadu budoucího výhledu těchto vybraných faktorů. Mezi dílčí cíle, pomocí kterých bude naplněn hlavní cíl práce, patří: syntéza dílčích poznatků pojmu region, determinace lokalizačních teorií, komparativní analýza lokalizačních faktorů na úrovni regionů a krajů a navržení změn u podprůměrných faktorů.

Faktorů působících na podnikatelské prostředí existuje nepřeberné množství a stejně tak i metody pro jejich hodnocení. V této práci je na základě literatury vybrán pro zkoumání rozsáhlejší počet faktorů, než tomu bývá obvykle v jiných pracích. Na základě tohoto lze pozorovat i kritéria, jež jsou opomíjena a mnohdy nejsou brána vůbec v úvahu. S ohledem na rozsah práce jsou některé faktory hodnoceny pouze povrchově a nedochází tak ke hlubší analýze. Celkově je hodnoceno 16 kritérií rozdělených do 6 skupin faktorů. Každý z vybraných faktorů má vliv na kvalitu podnikatelského prostředí jinou váhu. Úkolem práce není podat vyčerpávající informace o jednotlivých faktorech, nýbrž zhodnocení a zmapování této problematiky na určitém vybraném území za použití vybraných faktorů.

Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Východiskem práce je teoretické ukotvení problematiky podnikatelského prostředí, regionu a lokalizačních faktorů. Nejdříve jsou definovány složky podnikatelského prostředí a další související pojmy s daným tématem. Dále je text věnován teoretickému vymezení pojmu region a s tímto související problematice. Následně je pozornost věnována lokalizačním teoriím a faktorům ovlivňujících kvalitu podnikatelského prostředí na regionální úrovni. Kvalita podnikatelského prostředí je v současné době hodnocena za pomoci mezinárodních indexů a žebříčků konkurenceschopnosti. Tyto přístupy zkoumání podmínek podnikatelského prostředí se odlišují, ale celkově poskytují mezinárodní srovnání kvality a vyspělosti podnikatelského prostředí.

Hlavní část diplomové práce tvoří vlastní zhodnocení faktorů ovlivňujících podnikatelské prostředí v libereckém regionu. Nejprve je vymezeno a představeno zkoumané území a dále je text členěn s návazností na teoretická východiska práce. Kvalita podnikatelského prostředí je zkoumána v šesti oblastech skupin lokalizačních faktorů, kde celkově tyto skupiny zahrnují 16 kritérií. Součástí hodnocení je shrnutí jednotlivých skupin, jejich výhled do budoucna a u podprůměrných faktorů návrh pro jejich zlepšení.

V práci byla využita především metoda rešerše odborné literatury, komparace, syntézy dílčích poznatků a rovněž i dedukce. Ke každému z faktorů byla zvolena adekvátní statistika vybraná převážně z vydaných ročenek od roku 2003, které jsou částečně dostupné z databáze Českého statistického úřadu a archivu Krajské vědecké knihovny v Liberci. U jednotlivých statistik byly zdůrazněny ty hodnoty, které mohou být důležité pro podnikatele při lokalizaci svých dalších ekonomických aktivit. Z literárních pramenů jsou použity monografie zabývající se tématy v oblasti ekonomie, podnikání, regionů, lokalizace či zahraničního obchodu. Dále byly využity informace z elektronicky dostupných strategických dokumentů ČR a EU či výsledků odborných průzkumů.

1. Vymezení základních pojmů a teoretických východisek

V této kapitole, která je rozdělena na pět podkapitol, jsou charakterizovány základní pojmy a východiska týkající se podnikání, regionu, podnikatelského prostředí, lokalizačních teorií a faktorů ovlivňujících kvalitu podnikatelského prostředí.

1.1 Podnik, podnikatel, podnikání a podpora podnikání

Tato podkapitola se věnuje vymezení pojmů podnik, podnikatel, podnikání a s těmito výrazy spojené souvislosti. Všechny tyto pojmy jsou podrobně rozebírány v rámci podnikové ekonomie. Tato poměrně mladá vědní disciplína vznikla ve 20. století v Německu a Itálii. Obsahuje poznatky z mnoha jiných vědních oborů např. sociologie, teorie práva, managementu, marketingu, filozofie, financí aj. Zkoumá především veškerá hospodářská rozhodnutí, jevy a procesy odehrávající se v prostředí podniku. (Grublová, 2007).

Tímto se dostáváme k tomu, co je vlastně samotný podnik. Snaha o definování podniku je obtížný úkol. V následujícím textu jsou uvedeny některé z definic, které jsou dostupné ve vybrané literatuře.

1.1.1 Podnik

Charakterizovat podnik není lehké, každý autor k tomuto pojmu přistupuje jinak. Definice může být buď příliš úzká či příliš široká. V širším pojetí lze podnik chápat jako subjekt, který něco produkuje např. statky, aby uspokojil potřeby, pro něž vznikl. Statky (výstupy) vznikají z dostupných zdrojů (vstupů). Začátkem podnikání jsou lidské potřeby. Konečným cílem těchto aktivit není zisk, ale uspokojení lidských potřeb. (Grublová, 2007).

Wöhe definuje podnik jako „*plánovitě organizovanou hospodařící jednotku, v níž se zhotovují a prodávají věcné statky a služby*“. Touto definicí je podnik brán jako komplexní objekt, který je předmětem zkoumání různých vědních disciplín. Jiná z definic nahlíží na

podnik jako na kombinaci výrobních činitelů, s jejichž pomocí vlastníci chtějí dosáhnout konkrétních cílů např. maximalizace svých příjmů, prestižní postavení na trhu aj. (Wöhe, 2007, s. 4).

Nabytím účinnosti nového občanského zákoníku (dále jen NOZ) od 1. ledna 2014 se změnilo označení podniku na **obchodní závod** a také jeho obsahová podstata. V zákoníku (Zákon č. 89/2012 Sb., § 502) je obchodní závod definován jako „*organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu*“.

Původní zákon (Zákon č. 513/1991 Sb., § 5, odst. 1) podnik definoval jako „*soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit*.“

Ke změně definice došlo z důvodu, neboť označení podnik je používán v různých právních předpisech v jiných souvislostech.

Nařízení Komise 800/2008 ze dne 6. srpna 2008 definuje: „*Podnikem se rozumí každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu. K těmto subjektům patří zejména osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která běžně vykonávají hospodářskou činnost*.“ Tato definice je uvedena v příloze 1 Nařízení komise a dále člení podnik na drobné, malé a střední podniky.

Ze všech uvedených definic vyplývá, že podnikem je tedy každá hospodařící jednotka, která vykonává činnosti za cílem uspokojení potřeb svých majitelů.

Drobný, malý a střední podnik

Vymezení pojmu drobný, malý a střední podnik (MSP) je zpracováno Ministerstvem průmyslu a obchodu a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže v Zákoně 47/2002 o podpoře malého a středního podnikání. Vychází z nařízení Evropské komise (Doporučení 2003/361/ES ze dne 6. května 2003). (Czechinvest.org, 2015)

Pro posouzení o velikosti podniku jsou zkoumána kritéria – roční obrát, bilanční suma roční rozvahy. V následující Tabulce č. 1 je uvedeno přehledně rozdělení podniků dle zákona.

Tabulka 1: Členění podniků dle zákona č. 47/2002 Sb.

Roční obrát	Bilanční suma roční rozvahy	Kategorie podniku
≤ 2 mil. EUR	≤ 2 mil. EUR	drobný podnik
≤ 10 mil. EUR	≤ 10 mil. EUR	malý podnik
≤ 50 mil. EUR	≤ 43 mil. EUR	střední podnik

Zdroj: Zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání. Vlastní zpracování

Malé a střední podniky jsou pro českou ekonomiku významné. Hrají klíčovou roli při vytváření pracovních míst a podílejí se na celkovém hospodářském růstu.

1.1.1 Podnikatel

Definice podnikatele je nepřehledné množství a jednotné pojetí takřka neexistuje. Z historického hlediska pochází výraz z francouzštiny (entrepreneur) a znamenal prostředník nebo zprostředkovatel. Lze ho charakterizovat jako člověka, který na základě vlastního či cizího kapitálu, na svou zodpovědnost, rozhoduje, kupuje a prodává, podstupuje veškerá rizika a disponuje pak se ziskem (Grublová, 2007, s. 22).

Synek uvádí podnikatele jako fyzickou nebo právnickou osobu, která získala živnostenské oprávnění podle živnostenského zákona (zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) (Synek, 2006).

Nový občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb., § 420) definuje podnikatele: *"Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele."*

Pro účely ochrany spotřebitele je pojem podnikatele upraven i pro každou osobu, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností. Schopnosti podnikatele jsou rozhodující vlastností pro úspěch v podnikání. Pro zajišťování uspokojování potřeb jiných osob, podnikatel zajišťuje produkt, nové výrobky, služby či technologie.

1.1.2 Podnikání

Výraz podnikání se používá v dnešní době naprosto běžně, ale jeho výklad není zrovna jednoduchý. Z ekonomického hlediska se pojmem podnikání rozumí zapojení zdrojů a ostatních aktivit tak, aby se zvýšila jejich původní hodnota. Psychologické pojetí bere podnikání, jako činnost motivovanou něčím získat, něčeho dosáhnout nebo něco splnit. Pro sociologický přístup je podnikání něco, co vytváří blahobyt pro všechny zainteresované (Veber, 2012, s. 14).

Z právního hlediska je podnikání definováno podle NOZ (Zákon č. 89/2012 Sb.): *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*

Obdobně je vykládán i v živnostenském zákoně (Zákon č. 455/1991 Sb., § 2). *„Podnikáním se rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku.“*

Hisrich tvrdí, že podnikání je proces vytváření něčeho nového a cenného na základě vynaložení času a úsilí. S tímto souvisí i převzetí finančního, psychického a společenského rizika s cílem vidiny odměny v podobě zisku či osobního uspokojení (Hisrich, 1996).

Ze všech popsaných charakteristik podnikání je nevýstižnější a často uváděna definice z živnostenského zákona (Zákon č. 455/1991 Sb., § 2).

1.1.3 Podpora podnikání

Při zvažování zahájení podnikání je třeba znát příslušné informace o vývoji podnikatelského prostředí. Na tvorbě podnikatelského prostředí se podílí mnoho subjektů a institucí. Mezi hlavní aktéry se řadí zákonodárné orgány, ministerstva, dále státem řízené instituce a agentury. Prostedí dále ovlivňují subjekty soukromého sektoru a to především v oblasti peněžnictví nebo komory, asociace či svazy. Dále to mohou být i tržní subjekty, jako konkurenti či obchodní partneři. V ČR byly zřízeny různé subjekty, poskytující služby.

Pro přehlednost je lze rozdělit do 4 skupin:

- vládní organizace,
- nevládní organizace,
- finanční instituce pro podporu podnikání,
- komerční subjekty (Srpová, 2010, s. 98).

V následujícím textu jsou popsány jednotlivé skupiny podrobněji.

Vládní organizace

Podpory pro MSP jsou poskytovány prostřednictvím programů a schvalovány vládou ČR. Jsou realizovány především Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR (dále jen MPO ČR) a Ministerstvem pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR ČR) nebo krajskými úřady. MPO ČR je zřizovatelem mnoha institucí, které poskytují poradenské služby malým a středním podnikatelům. MMR ČR se aktivně podílí na tvorbě programů pro podporu regionů například formou přeshraniční spolupráce (Srpová, 2010, s. 98).

Agentura pro podporu podnikání a investic **CzechInvest** je státní příspěvková organizace podřízená MPO ČR. Agentura byla založena v listopadu 1992 a hlavním cílem bylo podporovat příliv přímých zahraničních investic do ČR. Se vstupem ČR do EU má za cíl podporovat konkurenceschopnost ekonomiky ČR prostřednictvím podpory MSP, podnikatelské infrastruktury a získávat přímé zahraniční investice. Nadřízeným orgánů předkládá žádosti o investiční pobídky. Dále má za úkol připravovat, vyhlašovat a zajistit administraci projektů financovaných z prostředků EU i z rozpočtu státního. Hlavním

dotačním programem je Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (Wikipedie.org, 2015).

Příspěvková organizace **CzechTrade** (Česká agentura na podporu obchodu) spadá pod MPO ČR, jejímž úkolem je podpora českých podnikatelských subjektů při podnikání v zahraničí, a to zejména malým a středním podnikatelům. Byla zřízena roku 1997 rozhodnutím MPO ČR. Spolupráce s touto agenturou je pro podnikatele důležitá po stránce odborné znalosti a dlouhodobé zkušenosti zahraničních zástupců této agentury. Dále poskytují exportérům informační a profesionální asistenční služby. Zajišťuje vhodné veletrhy, praktické programy, tréninky a odborné kurzy. Výsledkem je významná úspora času, nákladů, minimalizace rizik spojených právě s mezinárodním obchodem či celková exportní podpora. Působí v hned několika zemích. Jejich kanceláře lze nalézt ve více jak 40 zemích světa na pěti kontinentech. Za zmínění stojí uvést působnost od Skandinávie po Balkán, Východní Evropu, významná africká a asijská teritoria, Kanadu, USA, Latinskou Ameriku, Austrálii a Nový Zéland (Wikipedia.org, 2015).

Regionální poradenská a informační centra (dále jen RPIC) jsou subjekty, které poskytují činnost ekonomických, organizačních poradců a vzdělávací kurzy v oblasti dotačních programů pro MSP. Jejich úkolem pro MSP je bezplatné úvodní konzultace a cenově zvýhodněné služby podnikatelského poradenství, pomoc při tvorbě podnikatelských plánů či samotná realizace projektů. Dále podporují v oblasti zprostředkování úvěrů nebo při tvorbě nových pracovních míst. Poskytují celkové informace o různých programových podporách či podporách regionů. Jsou poskytovatelé dotovaných poradenských a vzdělávacích služeb pro MSP pod záštitou Agentury pro rozvoj a investic – CzechInvest (Malach, 2005, s. 172).

Centrum pro regionální rozvoj ČR je příspěvková organizace pod MMR a vznikla v roce 1997. Jejím úkolem je podpora činností MMR při realizaci regionální politiky vlády ČR či při realizaci programů a projektů EU v ČR (Malach, 2005, s. 368).

Oficiální portál pro podnikání a export **BusinessInfo.cz** spravuje od roku 2001 agentura CzechTrade. Na jeho vývoji se podílelo MPO. Jedná se o základní informační síť pro

podnikatele i exportéry. Nabízí důležité informace na jednom místě a umožňuje podnikatelům lépe se orientovat v podnikatelském prostředí. Významný důraz je kladen na oblast podpory exportu a zahraničního obchodu. Pro mezinárodní obchod je zřízena rubrika Teritoriální informace a přináší pro každou zemi komplexní informace, aktuální podnikatelské příležitosti a kontakty na tamní zastoupení ČR. V roce 2012 prošel portál kompletní úpravou webového rozhraní (Penize.cz, 2015).

Nevládní organizace

Mezi nevládní organizace patří mnoho různých subjektů, které poskytují mnoho užitečných služeb podnikatelským subjektům i MSP (Veber, 2012).

Hospodářská komora ČR (dále jen HK ČR) je institucí zastupující podnikatelské subjekty v ČR. Nezahrnuje však podnikatelské odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví. Pro tyto oblasti je zřízena Agrární komora ČR. HK ČR má za cíl tvorbu příležitostí pro podnikání, podporovat a prosazovat opatření, tak aby přispívala k rozvoji podnikání v ČR a i k celkové ekonomické stabilitě státu. Dále zajišťuje hospodářský styk se zahraničím, poskytuje poradenské a konzultační služby, nabízí semináře, spolupracuje s orgány státní správy nebo propaguje podnikatelské činnosti členů. Má přibližně 14 000 členů (právníké a fyzické osoby) působících v 60 regionálních a 89 oborových asociacích. Každý člen si sám vybírá, zda bude působit v rámci regionů nebo oborů (Komora.cz, 2013).

Již zmíněná **Agrární komora ČR** (dále jen AK ČR) poskytuje své služby podnikatelům v oboru zemědělství, potravinářství a zemědělství. AK ČR zajišťuje pro své členy poradenství a informační služby po celé ČR v nejrůznějších oblastech.

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (dále jen AMSP ČR) sdružuje malé, střední podnikatele a živnostníky. AMSP ČR byla založena v roce 2001. Prosazuje zájmy více jak 260 000 subjektů vůči vládě a dalším institucím ve všech oblastech své činnosti. Nejvíce členů je z oborů: dopravní telematika, lodní průmysl, strojírenský průmysl, výroba plastů a gum, elektrotechnický průmysl a další. Členům poskytuje informační služby – z oblasti bankovních produktů, marketingu, podpory exportu,

statistiky, legislativy apod. Dále oceňuje práci a výsledky MSP i živnostníků nebo poskytuje záštitu nad podnikatelskými soutěžemi např. soutěž bankovních produktů „Zlatá koruna“, soutěž „Štíky českého byznysu“ nebo „Ocenění českých podnikatelek“ či „Vizionáři“ apod. (Amsp.cz, 2015).

Mezi další nevládní instituce lze zařadit např. **Unie malých a středních podniků ČR, Asociace inovačního podnikání ČR, Sdružení podnikatelů ČR nebo Svaz průmyslu a dopravy ČR** a další.

Finanční instituce pro podporu podnikání

V ČR jsou finanční podporou podnikatelského sektoru pověřena ministerstva a vládní či regionální instituce.

Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s., je rozvojovou bankou ČR. Aktivitu a záměry této banky jsou v souladu s hospodářskou politikou vlády ČR i regionů. Své služby nabízí klientům, jejichž sídlo a realizace podnikatelského záměru je na území ČR. Poskytuje podporu pro rozvoj infrastruktury a sektorů ekonomiky. Dále pak pro MSP podporu ve formě záruk a zvýhodněných úvěrů s využitím prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů a krajů (Cmzrb.cz, 2015).

Mezi další významné instituce patří **Česká exportní banka, a.s.** (dále jen ČEB). Jedná se o banku pro státní podporu vývozu, ovládaná státem. Vznikla v roce 1995 a je součástí proexportní politiky státu. ČEB se snaží na základě efektivního financování exportu podporovat růst mezinárodní konkurenceschopnosti ČR. Jejím zaměřením jsou finanční služby související s vývozem. Převážnou část produktů, které banka nabízí, využívají zahraniční odběratele (partneři českých vývozců), pro něž je české zboží atraktivní cenou a kvalitou. Proto klade důraz právě na nabídku produktů pro financování vývozu. Umožňuje tak těmto subjektům uspět v konkurenci na mezinárodním trhu. Dále nabízí podporu v oblasti inženýrství např. nové stavby v zahraničí. ČEB rozšířila své služby o financování exportujícím MSP. ČEB úzce spolupracuje s institucí Exportní garanční a pojišťovací společnost (ceb.cz, 2015).

Již zmíněná **Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.** (dále jen EGAP) je státní úvěrová pojišťovna. Byla založena v roce 1992 a je plně vlastněna státem. Poskytuje ochranu vývozcům a bankám financující vývozy z ČR před tržně nepojistitelnými politickými a komerčními riziky. EGAP pojišťuje bankovní úvěry se splatností delší než 2 roky na financování vývozu velkých strojních zařízení, dopravních staveb, investičních celků do zemí, kde je očekávána větší míra nejistoty či větší riziko nezaplacení ze strany kupujícího. Tyto služby poskytuje veškerým exportérům bez ohledu na velikost, právní formu a objemu vývozu (Egap.cz, 2015).

Komerční subjekty

Další alternativou financování pro rozvoj MSP je **rizikový kapitál** (venture capital) ve formě navýšení základního kapitálu. K této formě financování se přistupuje, pokud již finanční prostředky nestačí a jsou třeba pro další rozvoj. Jedná se převážně o financování rychle rostoucí projektů. Investor se podílí formou navýšení základního kapitálu, čím získá menšinový podíl v podniku. Jedná se tak o partnerství ekonomického subjektu a investora. Tato investice by měla podpořit podnik v jeho dalším rozvoji. Investor se tak podílí na riziku a očekává zhodnocení vložených investic. Czech Venture Capital Association představuje hlavní zdroj venture kapitálu v ČR. (Cvca.cz, 2015).

Business angel je investor, který svým vlastním kapitálem podporuje rozvoj perspektivních malých a středních podniků nebo nově založených firem s potencionálem růstu. Cílem investora je zhodnocení vložených prostředků. Business angel vnáší do firmy i určité know-how v podobě odborných znalostí či nových kontaktů na partnery. Jelikož se jedná převážně o individuální investory, sdružují se často do tzv. *angels sítí* (Srpová, 2010, s. 105).

Mezi další subjekty podpory patří **Vědeckotechnické parky**. Tyto instituce jsou orientované v oblasti vědy, výzkumu, technologie a inovačního podnikání. Obecně se dá říci, že je jedná o partnerství s akademickou sférou za podpory veřejného sektoru za účelem podpory inovací a konkurenceschopnosti. Tyto parky plní základní 2 funkce – inovační a inkubační. Tvorbou předpokladů pro přípravu a provoz těchto parků se zabývá v ČR Společnost vědeckotechnických parků ČR. Jedná se o dobrovolné sdružení

právnických osob, jejichž cílem je podpora rozvoje malých inovačních firem. (Srpová, 2010, s. 105).

1.1.4 Formy poskytovaných podpor

V případě zemí zapojených do integračních celků např. EU je třeba rozlišit nadnárodní a národní programy podpory podnikání. Důležitou roli hrají i mezinárodní organizace poskytující finanční či nefinanční podporu. Podporou nefinanční se rozumí formování příznivého podnikatelského prostředí např. omezování byrokratické zátěže, zatímco finanční podpora vychází už z konkrétních programů. V rámci těchto programů se uskutečňuje podpora přímá (dotace, úvěr nebo záruka slouží k nákupu majetku nutného k podnikání) a nepřímá (finanční podpora slouží pro tvorbu příznivějšího podnikatelského prostředí např. nová technologická centra) (Kalínská, 2010, s. 185).

Pokud je stát členem integračního celku či mezinárodní organizace, z jejich rozpočtu se spolufinancují nadnárodní programy aplikované na jeho území. Členové se na rozpočtu celku nebo organizace podílejí svými příspěvky. V podpoře podnikání hraje klíčovou roli zejména politika hospodářské a sociální soudržnosti.

1.1.5 Politika hospodářské a sociální soudržnosti

Regionální politika Evropské unie nebo politika hospodářské a sociální soudržnosti (dále jen HSS) či krátce kohezní je založena na principu solidarity uvnitř EU. Bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů, tak aby se zvýšila kvalita celkového prostředí pro život v celé EU. Jejím cílem je snižování rozdílů či zaostalosti mezi různými regiony. Má za úkol podporovat rozvoj ekonomických činností nebo snižovat nezaměstnanost na území EU. Politika HSS je spolu se Společnou zemědělskou politikou nejvýznamnější a je na ni vynakládána více jak jedna třetina z celkového rozpočtu. V programovém období 2014–2020 jsou na politiku HSS vyhrazeny prostředky ve výši 351,85 mld. €. Pro ČR byly vyčleněny prostředky ve výši téměř 24 mld. €. Základním nástrojem politiky HSS pro období 2014–2020 jsou Evropské strukturální a investiční fondy (dále jen ESIF). Oproti

programovému období 2007–2013 došlo k rozšíření ESIF o dva fondy. V nynějším programovém období tvoří EFIS celkem 5 zapojených fondů: Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (FS), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF). Prostřednictvím těchto fondů, tak mohou žadatelé čerpat finanční prostředky z rozpočtu EU (Strukturalni–fondy.cz, 2015).

Evropský fond pro regionální rozvoj (dále jen EFRR) je nejdůležitějším zdrojem financí. Fond usiluje o posílení ekonomické a sociální soudržnosti v EU. Dále se snaží snížit meziregionální nerovnosti. Převážná část prostředků připadá na investice do infrastruktury, podporu nových pracovních míst, podporu MSP, rozvoj technologií a zlepšování životního prostředí. Jedná se tak např. o výstavbu silnic a železnic, úpravu koryt řek, regeneraci brownfields atd. (Evropská komise, 2015).

Evropský sociální fond (dále jen ESF) je finančním nástrojem na podporu zaměstnanosti. Jeho úkolem je rozšiřovat možnosti pro získání lepšího zaměstnání prostřednictvím odborného vzdělání a rekvalifikací. Zlepšuje vyhlídky všech občanů EU na zaměstnání (Evropská komise, 2015).

Fond soudržnosti poskytuje finanční prostředky těm zemím, kde jejich HDP na obyvatele nedosahuje 90% průměrné velikosti HDP zemí EU. V období 2014–2020 se jedná o 15 zemí zahrnující i ČR. Z toho fondu je v plánu vynaložit přibližně 63,4 mld. € do rozvoje transevropských sítí a na zlepšení životního prostředí např. rozvoj železniční, veřejné dopravy a podporu obnovitelných zdrojů energie (Evropská komise, 2015).

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (dále jen EZFRV) je v rámci programového období 2014–2020 nově zařazen do ESIF. Má za cíl přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, zajišťovat udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a dosáhnout rozvoje venkovských hospodářství (Evropská komise, 2015).

V roce 2011 navrhla Evropská komise nový fond pro oblast námořní a rybářské politiky EU na období 2014–2020: **Evropský námořní a rybářský fond**. Je jedním z pěti ESIF,

kteřé podporují vznik nových pracovních míst v EU. Jeho cílem je pomoc rybářům přejít na udržitelný rybolov, podpora obyvatel pobřeží nebo zlepšení dostupnosti finančních prostředků. Dále financuje projekty zlepšující kvalitu života v pobřežních oblastech, a jejichž prostřednictvím se vytváří nová pracovní místa (Evropská komise, 2015).

Programové období 2014–2020

V programovém období 2014–2020 probíhá v ČR celkem 21 operačních programů uvedených pro přehlednost v následující Tabulce č. 2.

Tabulka 2: Přehled operačních programů pro období 2014 – 2020

Národní operační programy	Programy přeshraniční spolupráce	Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce
1. OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	11. Interreg V-A ČR-Polsko	16. Interreg CENTRAL EUROPE
2. OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	12. Interreg V-A Slovensko-ČR	17. Spolupráce DANUBE
3. OP Zaměstnanost	13. Interreg V-A Rakousko-ČR	18. Spolupráce INTERREG EUROPE
4. OP Doprava	14. Program spolupráce ČR-Svobodný stát Bavorsko	19. Spolupráce ESPON 2020
5. OP Životní prostředí	15. Program spolupráce Svobodný stát Sasko-ČR	20. Spolupráce INTERACT III
6. Integrovaný regionální OP		21. Program URBACT III
7. OP Praha–pól růstu		
8. OP Technická pomoc		
9. OP Rybářství 2014–2020		
10. Program rozvoje venkova		

Zdroj: Strukturalni-fondy.cz. Zpracování vlastní.

Největší změnou oproti předešlému období bylo sloučení původních 7 Regionálních operačních programů (dále jen ROP) do jediného Integrovaného regionálního operačního programu (dále jen IROP). Dále došlo k celkovému snížení počtu programů z 26 na 21 a rozšíření fungování elektronického systému pro zjednodušení administrativy. Pro ČR jsou vyčleněny finanční prostředky ve výši 24 mld. €. Z uvedených programů je nejdůležitější pro rozvoj podnikatelského prostředí **Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost**.

OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (dále jen OP PIK)

OP PIK je určen pro podporu MSP, dotace mohou získat také subjekty státní správy nebo dokonce i města a obce. Vznikl pod záštitou MPO a plynule navazuje na předešlý program OPPI, jež sloužil k podpoře investic podnikatelských subjektů pro období 2007–2013. Řídícím orgánem OP PIK je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Agentura CzechInvest plní funkci zprostředkujícího subjektu a vykonává specifické činnosti implementace především pro dotační podporované aktivity OP PIK. Celkový rozpočet programu dosahuje výše 4,3 mld. € z EFRR. formou dotací, úvěrů, záruk nebo kombinací těchto podpor. Prostředky jsou určeny pro všechny regiony NUTS II kromě regionu hl. m. Prahy na kterou se regionální podpora nevztahuje (Czechinvest.cz, 2015).

Programy podpory jsou rozděleny do 4 důležitějších prioritních os pro MSP:

- Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace;
- Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních firem;
- Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin;
- Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií.

Do OP PIK je začleněna ještě pátá prioritní osa Technická pomoc, ale její finance nejsou určeny pro podnikatele. Cílem OP PIK je dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích (OPPIK, 2015).

Z prioritních os vychází jednotlivé programy, jež jsou uvedeny v následující Tabulce č. 3.

Tabulka 3: Prioritní osy a jejich programy

Prioritní osa	Program
1. Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace	Potenciál
	Inovace
	Aplikace
	Služby infrastruktury
	Spolupráce
	Projekty Proof of Concept
2. Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti MSP	Marketing
	Poradenství 1 a 2
	Spolupráce
	Nemovitosti
	Školící střediska
3. Účinné nakládání s energií	Obnovitelné zdroje a Úspora energie
	Smart grids I a II
	Nízkouhlíkové technologie
4. Rozvoj vysokorychlostních sítí a ICT	ICT a sdílené služby
	Vysokorychlostní internet

Zdroj: Enovation.cz. Zpracování vlastní.

Jedná se o celkem 17 programů. Z uvedených programů jsou financovány různé podporované aktivity, viz Tabulka č. 4.

Tabulka 4: Programy a jejich podporované aktivity

Program	Podporované aktivity	Osa
Potenciál	Zakládání a rozvoj podnikových výzkumných a vývojových center.	1
Inovace	Zavádění inovací výrobků a služeb do výroby a uvedení na trh, zavádění procesních a marketingových inovací, zvýšení efektivity výrobních procesů, ochrana duševního vlastnictví.	
Aplikace	Průmyslový výzkum a vývoj.	
Služby infrastruktury	Vznik a rozšiřování vědecko-technických parků, inovačních center, podnikatelských inkubátorů. Výstavba infrastruktury pro průmyslový výzkum. Spolupráce podniků a univerzit.	
Spolupráce	Vznik a rozvoj klastrů, podpora spolupráce podnikatelských subjektů a vědeckovýzkumné sféry.	
Projekty Proof of Concept	Komericializace výsledků výzkumu pomocí aktivit ověření proveditelnosti.	
Marketing	Podpora vstupu MSP na zahraniční trhy.	2
Poradenství 1 a 2	Poradenské služby expertů se znalostí mezinárodního prostředí a poradenské služby pro strategické řízení a management inovací.	
Spolupráce	Služby zaměřené na podporu zapojování MSP do mezinárodních programů např. oblast výzkumné spolupráce	
Nemovitosti	Rekonstrukce výrobních objektů a brownfields.	
Školící střediska	Zajištění a rozvoj infrastruktury pro odborné vzdělání.	
Obnovitelné zdroje a Úspora energie	Podpora obnovitelných zdrojů energie a zvyšování energetické účinnosti podniků.	3
Smart grids I a II	Zvýšení aplikace prvků inteligentních sítí v distribučních soustavách.	
Nízkouhlíkové technologie	Podpora nízkouhlíkových technologií.	
ICT a sdílené služby	Vývoj softwaru a center sdílených služeb.	4
Vysokorychlostní internet	Zvýšení pokrytí vysokorychlostním přístupem k internetu.	

Zdroj: Enovation.cz, 2015. Zpracování vlastní.

Z Tabulky č. 4 je zřejmé, že nejvýznamnější přínosy pro MSP vycházející z Prioritní osy 2 - **Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti MSP.**

1.2 Podnikatelské prostředí

Samotný výraz podnikatelské prostředí je velmi široký a v literatuře existuje řada různých přístupů k vymezení. V následujícím textu jsou vybrány jedny z hlavních definic a přístupů k tomuto pojmu.

Kalínská definuje podnikatelské prostředí jako „*souhrn faktorů ekonomického, politického, právního, technologického, sociálního a kulturního charakteru, které mají dopad na kvalitu podmínek, v nichž podnikatelské subjekty rozvíjejí svoje aktivity, a podstatným způsobem ovlivňují jejich konkurenceschopnost, výkonnost, růstový potenciál a determinují atraktivitu dané země pro zahraniční investory*“ (Kalínská, 2010, s. 167).

Grublová charakterizuje podnikatelské prostředí „*jako souhrn podstatných vlivů působících na podnikatele, podnik a podnikání. Zahrnuje vlivy, které působí na soustavnou činnost prováděnou podnikatelem nebo podnikem vlastním jménem a na jeho vlastní zodpovědnost za účelem zhodnocení podnikatelského potenciálu v podobě zisku*“ (Grublová, 2007, s. 40).

Zatímco Synek se přiklání k definici „*okolí podniku je vše, co je za pomyslnými hranicemi podniku jako sociálně ekonomického a technického systému, a čím je podnik ovlivňován a co případně sám může ovlivnit*“ (Synek, 2006, s. 13).

V oblasti strategických analýz lze chápat podnikatelské prostředí jako souhrn všech vlivů, které působí na podnik. Tyto vlivy lze rozdělit na vnější vlivy makroprostředí a mikroprostředí. Vnější prostředí je hodnoceno různými metodami a poskytuje východiska pro rozhodování z hlediska strategického řízení, marketingové situační analýzy a nejrůznějších analýz konkurenceschopnosti (Mulačová, 2013).

Je v zájmu každého podnikatele, aby se jeho podnik nacházel ve správném podnikatelském prostředí. Analýza podnikatelského prostředí je velmi důležitá pro rozvoj všech podnikatelských subjektů. Výběr vhodného podnikatelského prostředí pozitivně přispívá nejen hospodářskému výsledku podniku, ale také ostatním předpokladům úspěšného podnikání.

1.2.1 Dělení podnikatelského prostředí

Podnikatelské prostředí je velmi rozsáhlé a pestré. Podle toho, kde se ovlivňující faktory nacházejí, ho lze členit na externí (vnější) a interní (vnitřní). Externí podnikatelské prostředí se člení do dvou úrovní. Makropodnikatelské prostředí představuje celospolečenské podnikatelské klima a mezzopodnikatelské prostředí, má vliv spíše lokálního charakteru na jednotlivé podniky. Působení jednotlivých faktorů uvnitř podniku je popisováno pomocí mikropodnikatelského prostředí (Ludvík, 2010, s. 24).

Makropodnikatelské prostředí

Vnější neboli externí či makropodnikatelské prostředí je tvořeno faktory, které působí na podnik zvenčí. Tyto faktory nemůže podnikatelský subjekt ovlivnit či změnit. O tyto faktory se zajímají jak velké, tak i malé a střední firmy (Grublová, 2007).

Mezi tyto faktory patří:

- výkon ekonomiky (HDP),
- inflace,
- zaměstnanost,
- vyrovnanost státního rozpočtu,
- politická stabilita.

Velké subjekty zpravidla zkoumají parametry velkých regionů, seskupení zemí (např. politická stabilita). Naopak malé podniky se soustřeďují pouze na parametry makroprostředí země, kde podnikají.

Mezopodnikatelské prostředí

Toto prostředí spadá do prostředí externího, ale jednotlivé subjekty (malé a střední podniky) mohou tyto faktory do jisté míry ovlivnit (Grublová, 2007).

Tuto kategorii faktorů představují:

- přírodně ekologické prvky,
- technická a dopravní infrastruktura,
- všeobecná a ekonomická kultura,
- ekonomická a podnikatelská infrastruktura,

- vůdčí podnikatelské subjekty.

Mikropodnikatelské prostředí

V podstatě se jedná o prostředí uvnitř podniku.

Mezi faktory patří:

- umění podnikatele vlastnit,
- vést lidi,
- uspokojovat potřeby,
- komunikovat,
- formulovat podnikatelskou filozofii.

Velké subjekty těmto faktorům věnují značnou pozornost, zatímco malé a střední podniky jen okrajově.

1.2.2 Nositelé podnikatelského prostředí

Pro formování a rozvoj podnikatelského prostředí je důležité vymezení nositelů. Jako základní reprezentanti vystupují:

- státní centrum – parlament, vláda, ministerstva,
  - nadstátní útvary – OSN, Evropská rada,
  - municipality – obce, vyšší územně samosprávné celky (kraje),
  - obyvatelstvo,
  - sféra podnikatelských subjektů – odběratelé, dodavatelé, školy, nemocnice, banky,
  - reziduální sféra – etnické organizace, ekologické aktivity, lobby, media
- (Grublová, 2007).

1.2.3 Měření kvality podnikatelského prostředí ve světě

Při zkoumání podnikatelského prostředí si je třeba uvědomit, že v současné době toto prostředí tvoří celá EU a dokonce i celý svět. Po vstupu České republiky (dále jen ČR) do EU se stala součástí jednotného trhu, který znamená:

- volný pohyb zboží mezi členskými zeměmi,
- volný pohyb osob na území EU,
- volný prostor pro poskytování služeb na celém území EU,
- volný pohyb kapitálu.

Tento jednotný trh otevřel ČR pro trhy ostatních členských států, což zcela změnilo konkurenční prostředí (Synek, 2006, s. 14).

Moderní stát tak musí stále reagovat na potřeby podnikatelských subjektů a podmínky upravovat potřebám podnikání. Státní podpora by se měla snažit o vytvoření takových podmínek, aby podnikání bylo snazší, o odstraňování bariér bránících snadnému podnikání a státní byrokracie by neměla podnikání překážet (Petříček, 2006).

Podnikatelské prostředí lze v mezinárodním srovnání brát v úvahu ze dvou směrů. Jednak z definic mezinárodních organizací, jako UNCTAD (Konference OSN o obchodu a rozvoj), UNIDO (Organizace OSN pro průmyslový rozvoj), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) a WB (Světová banka). A dále pak na základě mezinárodně uznávaných indexů konkurenceschopnosti zemí, které hodnotí kvalitu jejich podnikatelského prostředí. Pojem konkurenceschopnost úzce souvisí s podnikatelským prostředím. Na kvalitě samotného prostředí závisí konkurenční schopnost ekonomiky vůči zahraničním konkurentům. Mezi nejznámější indexy lze zařadit např. *Global Competitiveness Index* (dále jen GCI), *World Competitiveness Scoreboard* (dále jen WCS) a žebříček *The ease of doing business* (index snadnosti podnikání) vydávaný Světovou bankou (Kalínská, 2010, s. 166).

Global Competitiveness Index připravuje pravidelně Světové ekonomické fórum (*The World Economic Forum*) ve kterém hodnotí konkurenceschopnost zemí. Poslední zprávou o konkurenceschopnosti zemí je *The Global Competitiveness Report 2015–2016* a hodnotí celkem 140 zemí světa. Země jsou hodnoceny ve 12 pilířích, které zahrnují tyto oblasti: instituce, infrastruktura, makroekonomické prostředí, zdravotnictví a základní vzdělání, vyšší vzdělání a školení, efektivita vnitřního trhu, trh práce, finanční trh, technologická připravenost, velikost trhu, sofistikovanost podnikání a inovace. Studie obsahuje konkurenční slabé a silné stránky hodnocených zemí (Webforum.org). ČR se v žebříčku

umístila na 31. místě. V průzkumu za předchozí období 2014–2015 to byla 37. pozice. Což znamená zlepšení konkurenceschopnosti země v mezinárodním srovnání.

V rámci ročenky *World Competitiveness Yearbook*, vydané na půdě *International Institute for Management Development* (dále jen IMD) je sestaven žebříček *World Competitiveness Scoreboard*. Hodnotící kritéria jsou rozdělena do čtyř základních skupin: ekonomická výkonnost, vládní efektivnost, efektivnost obchodu a infrastruktury. Dále každá skupina obsahuje 20 dílčích faktorů. Těchto 20 dílčích faktorů obsahuje více než 300 kritérií. V roce 2015 se ČR umístila 29. místě, a oproti roku 2014 si polepšila o 4 příčky (IMD, 2015).

Světová banka vydává všeobecně respektovanou studii *Doing business*, která obsahuje žebříček *Ease of Doing Business* (index snadnosti podnikání). Je určena významným zahraničním podnikatelům, obchodníkům a investorům, kteří rozhodují o obchodu a investicích. Žebříček je hodnocením jednotlivých států z pohledu jednoduchosti právních předpisů regulujících podnikání a ochrany vlastnických práv. V roce 2015 bylo zhodnoceno celkem 189 zemí (The World Bank, 2015).

K hodnocení těchto podmínek používá 10 oblastí:

- založení společnosti,
- vyřízení stavebního povolení,
- získání elektřiny,
- registrace nemovitosti,
- získání úvěru,
- ochrana minoritních akcionářů,
- placení daní,
- zahraniční obchod,
- vymahatelnost práva,
- řešení insolvence.

V aktuálním žebříčku 2015 se ČR umístila na 44. místě. Oproti roku 2014 si polepšila o 3 pozice.

V následujícím přehledu, viz Tabulka č. 5, jsou zachyceny výsledky průzkumu 10 oblastí pro ČR za roky 2014 a 2015. Zatímco v založení společnosti se ČR umístila na stejné pozici, v oblasti získání úvěru si polepšila o 22 míst. Propad o 3 příčky můžeme pozorovat v oblasti placení daní.

Tabulka 5: Umístění ČR v žebříčku Doing Business pro roky 2015 a 2014

Oblast	Umístění v roce 2015	Umístění v roce 2014
Založení společnosti	110	110
Vyřízení stavebního povolení	139	136
Získání elektřiny	123	118
Registrace nemovitosti	31	32
Získání úvěru	23	45
Ochrana minoritních akcionářů	83	81
Placení daní	119	116
Zahraniční obchod	58	57
Vymahatelnost práva	37	38
Řešení insolvence	20	20

Zdroj: The World Bank, 2015. Vlastní zpracování.

Mezi další indexy a zprávy organizací, jež hodnotí dílčí složky podnikatelského prostředí lze zařadit:

- ročenku *World Report* organizace Human Rights Watch – oblast respektování lidských práv;
- *Human Development Report* tvořen Rozvojovým programem OSN (UNDP) – index lidského rozvoje;
- *Transparency International* – index vnímání korupce, index plátců úplatků.

Všechny zjištěné výsledky v žebříčcích je třeba brát s jistou rezervou. Vyhodnocení vždy obsahují větší či menší podíl subjektivity, proto se výsledné hodnoty u různých metod výpočtu liší. Dále lze ještě konstatovat, že i dnes bývají statistickými pracemi pověřování pracovníci bez potřebných znalostí, proto mohou být mnohdy údaje zkreslené a nepřesné. Z toho vyplývá, že neexistuje jednotné hodnocení kvality prostředí (Hindls, 2007).

Pro lepší představu jsou výsledky jednotlivých indexů zobrazeny v Tabulce č. 6. Je zřejmé, že každá metoda hodnotí kvalitu podnikatelského prostředí z jiného pohledu, a proto se i výsledky liší.

Tabulka 6: Srovnání mezinárodních žebříčků hodnotících podnikatelské prostředí

	WCS (2015)	GCI (2015-2016)	Ease of Doing Business (2015)
počet ekonomik	61	140	189
počet kritérií	>300	114	10
4 země s nejlepšími hodnotami	USA, Hong Kong, Singapur, Švýcarsko	Švýcarsko, Singapur, USA, Německo	Singapur, Nový Zéland, Hong Kong, Německo
4 země s nejhorsími hodnotami	Venezuela, Ukrajina, Argentina, Chorvatsko	Guinea, Čad, Mauritánie, Sierra Leone	Eritria, Lybie, Středoafrická republika, Jižní Súdán
umístění ČR	29	31	44

Zdroj: Kalínská., 2010, s. 170; The World Bank 2015; IMD, 2015; World Economic Forum 2015. Vlastní zpracování.

1.3 Regiony a jejich typologie

Termín region popř. rajón je používán již odedávna. Region je hlavním předmětem zájmů regionální politiky. Lze ho definovat jako část území mající určité vlastnosti. Vymezení regionu je velmi nejednoznačné a je používán v různých publikacích z různých hledisek. V literatuře se můžeme setkat s celou různou řadou snah o typologizaci regionů podle nejrozličnějších kritérií. V následujícím textu jsou uvedena jen některá z nich.

1.3.1 Geografické hledisko

Základy koncepce regionu vychází z geografie a to v rozdělení zemského povrchu na určité části jako jednoho z cílů geografického výzkumu. Otázka určení hranic vždy přitahovala pozornost geografů, a to z důvodu rozčlenění území. Geografie zaměřuje celou svoji pozornost na prostorové diferenciaci nebo různorodost souborů jevů, které se

vyskytují v krajinné sféře. Geografie v 18. a 19. století rozlišila region přirozený, vytvořený na základě geografických vlastností, a region umělý, jehož hranice stanovil člověk (např. hranice etnické, ekonomické, politické a další) (Kalínská, 2010, s. 63).

Podle Skokana (2003, 2004) je region část území, která je vymezena definovanými hranicemi a ve které existuje specifická, funkční a související infrastruktura. Regiony se rozlišují podle kritéria homogenity a funkčnosti. Homogenní region má podobné vnitřní vlastnosti, zatímco heterogenní se vyznačuje nerovnoměrnou vnitřní strukturou. Regiony homogenní jsou vymezovány na základě podobných vlastností jevů vlastních danému regionu. Jsou vnitřně stejnorodé a jejich znakem je tedy vnitřní homogenita. Pro tento typ regionu je charakteristická, jak tedy maximální vnitřní stejnorodost (homogenita), tak zároveň maximální odlišnost od ostatních regionů (heterogenita). Zatím co heterogenní region se vyznačuje nerovnoměrnou vnitřní strukturou.

1.3.2 Funkční hledisko

Anděl (1996) popsal funkční regiony jako prostorový systém na interakci mezi centrem, jádrem, ohniskem a jeho zázemím. Nad rozdíl od homogenních regionů jsou většinou dynamické a mohou se měnit. Nodální regiony se nazývají podle rozhodující role nodálního centra (střediska). Říká se jim také regiony spádové či funkční. Kritériem pro vymezování těchto regionů je síla (intenzita) vazeb mezi centrem a prvky v zázemí. Je pro ně charakteristické nerovnoměrné uspořádání jevů. Jako příklad tohoto typu regionu slouží regiony dojížděky do práce, do škol či za službami či migrační regiony.

1.3.3 Podle Zákona České republiky č. 248/2000 sb.

Ze Zákona České republiky č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje z hlediska potřeby soustředěné podpory, členíme regiony na čtyři typy:

- strukturálně postižené regiony, ve kterých se projevují negativní projevy strukturálních změn;

- hospodářsky slabé regiony, které na základě hospodářského a sociálního rozvoje vykazují podstatně nižší úroveň rozvoje, než je průměrná úroveň v České republice,
- venkovské regiony, které jsou charakterizovány nízkou hustotou zalidnění, odlivem obyvatel apod.;
- ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů (např. příhraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené živelnou pohromou apod.).

1.3.4 Z pohledu regionální politiky Evropské unie

Pro všechny členské, přistupující i kandidátské státy EU pak platí společné administrativní dělení do jednotek NUTS (Nomenclature of Territorial Unit for Statistics). Členění regionů NUTS má za úkol zajistit přiměřené podmínky pro komparaci evropských regionů. Regiony jsou takto děleny převážně dle počtu obyvatel, případně rozlohy. Hlavní komparační proměnné jsou HDP regionu na obyvatele, nezaměstnanost či populační přírůstek regionu. EU vymezila šest úrovní regionů NUTS (Dočkal, 2004).

- NUTS I (území státu, celá ČR).
- NUTS II (větší územní celky, tzv. regiony soudržnosti – v ČR 7 + Praha).

Jedná se o regiony, jejichž ekonomické ukazatele jsou závazné pro získávání finanční podpory z evropských fondů. V případě subvencí z EU tedy nerozhoduje ekonomická úroveň států, ale ekonomická úroveň regionů. Tyto regiony NUTS 2 jsou tvořeny jedním až dvěma kraji České republiky.

- NUTS III (kraje, v ČR 14).
- NUTS IV (od 1.1.2008 LAU¹ 1 – okresy, v ČR 77).
- NUTS V (od 1.1.2008 LAU 2 – obce, v ČR 6249 v roce 2008).

---

¹ LAU (Local Administrative Units) je systém vytvořený jednotně v EU pro podchycení územních struktur regionálního charakteru a pro potřeby statistiky regionů. Je tvořen úrovněmi LAU 1 a LAU 2 a navazuje jimi na klasifikaci NUTS.

1.3.5 Euroregiony

„Euroregiony představují formu nejkomplexnější příhraniční spolupráce místních či regionálních samospráv, koordinovanou institucionálně. Utvářeny jsou nejen mezi zeměmi EU, ale také mezi členskými a nečlenskými zeměmi. Vznik Euroregionů motivovala zejména snaha o společné efektivnější řešení konkrétních problémů souvisejících s okrajovým postavením příhraničních oblastí pro běžný život obyvatel, kteří v nich žijí“ (Jáč, 2010, s. 17).

Finanční prostředky jsou získávány z programů EU. Euroregiony začaly fungovat nejdříve na základě hospodářské spolupráce. Dnes již však sbližují země i ve společenském a kulturním životě. Tato příhraniční spolupráce probíhá v oblastech životního prostředí, územního plánování, rozvoje cestovního ruchu, infrastruktury i ekonomiky.

1.3.6 Dělení dle potřeb Evropské komise

Výkonné a rozhodující orgány států či EU pracují s jinými typologiemi, které vychází vstříc konkrétním regionálním podmínkám daného celku. Tyto typologie počítají především s těmi regiony, které kvůli svému nedostatečnému rozvoji, vyžadují přímou podporu. Cílem těchto účelových dělení tedy není předložit typologii, jež by zahrnovala všechny typy regionů, nýbrž pouze ty, které jsou způsobilé k finančním subvencím. EU dělí regiony, na základě své potřeby, do těchto skupin (Fiala, 2003, s. 444) :

- zaostalé regiony, vyznačující se nedostatkem infrastruktury, nízkými příjmy, neefektivní zemědělskou produkcí a nízkou úrovní pracovní síly;
- regiony poznamenané průmyslovým úpadkem či ekonomickou recesí;
- periferní regiony, které trpí geografickou izolací;
- příhraniční regiony, jakožto zvláštní varianta periferních regionů;
- regiony s urbanistickými problémy;
- venkovské regiony, jakožto zvláštní typ zaostalých regionů.

1.4 Lokalizační teorie

Příčinou pro rozhodování o lokalizaci podniku je nerovnoměrnost v rozmístění statků. Na prostorové uspořádání výrobních faktorů mají vliv čtyři subjekty: domácnosti, firmy, vláda a zahraničí. Lokalizace je proces, při kterém si podnikatelský subjekt vybírá nejlepší podmínky pro umístění svých podnikatelských aktivit. Zároveň tak mohou i tyto subjekty zlepšit atraktivitu regionu a kvalitu podnikatelského prostředí. Teorie lokalizace je vědní disciplína, která vychází z ekonomických teorií. Počátky těchto teorií lze nalézt v 18. - 19. století. Lokalizační teorie lze považovat za jedny z nejstarších součástí regionálního rozvoje. Jejich výchozí předpoklad lze zjednodušeně shrnout. *„Omezená prostorová mobilita výrobních faktorů určuje vytváření územně specifických struktur. Cílem lokalizačních teorií bylo nalézt faktory ovlivňující lokalizaci ekonomických aktivit a vysvětlení prostorového rozmístění ekonomiky“* (Blažek, 2002, s. 59).

Lokalizace firem vychází ze dvou základních pilířů. Formulování lokalizačních teorií vychází z teoretického přístupu. O druhý pilíř se opírá přístup empirický, kdy se jednotlivé ekonomické subjekty rozhodují samostatně na základě svých analýz (Wokoun, 2008).

1.4.1 Teoretické přístupy

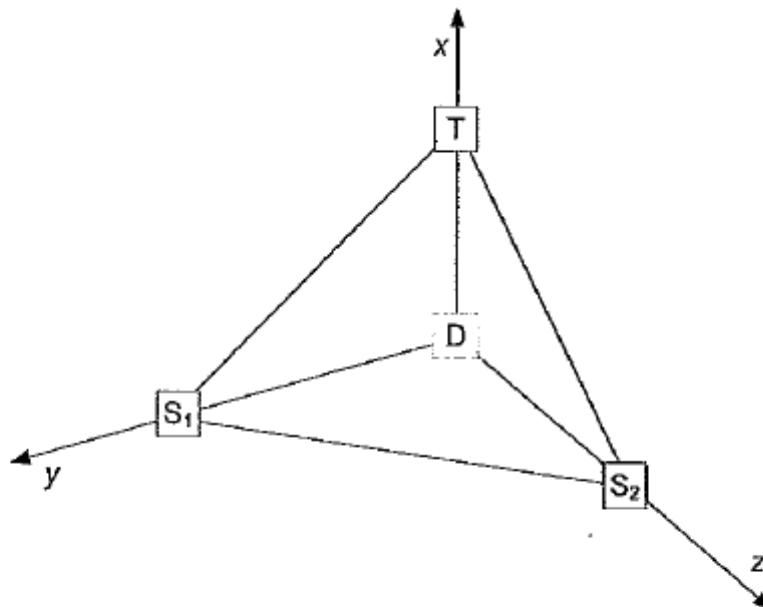
Lokalizační teorie vychází ze tří historických směrů. V 15. století se zabývali merkantilisté prostorovým rozmístěním a měli zájem o problém mezinárodního obchodu. Následně v 18. století fyziokraté vzali v potaz prostorovou problematiku jen okrajově a to v souvislosti vztahu mezi venkovem a městem. Další ze směrů chápání lokalizačních teorií spadá do 1. ½ 19. století, kdy Johann Heinrich von Thünen zkoumal lokalizaci zemědělské výroby za určitých předpokladů izolovaného státu jako neexistence zahraničního obchodu a stejná úrodnost pozemků (Matoušková, 2000).

Modernější chápání lokalizačních teorií lze shrnout do čtyř směrů. Z každého směru vycházeli jiní představitelé.

1. směr: lokalizační rozhodnutí jednotlivých firem
  - Wilhelm Launhardt,
  - Alfred Weber.
2. směr: vzájemná závislost lokalizačních rozhodnutí různých firem
  - Harold Hotelling.
3. směr: měkké faktory rozhodování
4. směr: teorie regionální rovnováhy
  - August Lösch,
  - Walter Christaller,
  - Walter Isard.

1. Směr: Lokalizační rozhodnutí jednotlivých firem

Wilhelm Launhardt řadil mezi lokalizační faktory velikost dopravních nákladů. Obohatil lokalizační teorii o tzv. *teorii lokalizačního trojúhelníku*. Vychází z předpokladu, že lokalizační náklady závisí na vzdálenosti a váze přepravovaných produktů. Z grafického znázornění, viz Obrázek č. 1, lze získat představu o optimálním umístění podniku. Vrcholy značí místa, kde jsou situováni dodavatelé surovin (S) a umístění trhu (T). Geometrický střed představuje místo, s nejnižšími dopravními náklady (D).

D = místo lokalizace provozu
 T = místo trhu (spotřeby)
 S_1, S_2 = místa zdrojů surovin

Obrázek 1: Launhardtův lokalizační trojúhelník
 Zdroj: Toušek, 2008

Dalším představitelem tohoto směru je Alfred Weber, který poprvé definoval pojem tzv. lokalizačního faktoru. Lokalizační faktory definuje, jako síly ovlivňující rozhodnutí pro umístění podniku v prostoru. Podle Webera patří mezi nejvýznamnější lokalizační faktory: náklady na dopravu, pracovní sílu a aglomerační výhody či nevýhody. Zaměřil se převážně na stranu vstupu a opomíjel stranu poptávky.

Weber pracoval s následujícími předpoklady:

- zdroje surovin a místa spotřeby jsou prostorově fixované,
- zdroje pracovních sil jsou sice rozmístěné nerovnoměrně ale v určitých místech se však vyskytují v neomezeném množství,
- mzdy jsou diferencované podle lokalit, v rámci určité lokality jsou však pevné,
- ceny zboží jsou konstantní stejně jako velikost odbytu produkce,
- technologie je nezávislá na rozmístění výroby (Krejska, 2000).

2. Směr: vzájemná závislost lokalizačních rozhodnutí různých firem

O druhý směr z konce 20. let 20. století se opírala teorie Harolda Hotellinga, jenž se věnovala vzájemné závislosti lokalizačních rozhodnutí jednotlivých subjektů. Hotelling je autorem článku „*Stabilita v konkurenci*“ (1929). Věnuje se modelu obchodního soupeření mezi obchodníky. Jedná se o studii o umisťování konkurenčních obchodů v rámci ohraničeného území, tak aby obchodníci dosáhli co nejvyšších zisků. Hotelling tento model popisuje na příkladu dvou stánkařů na náměstí. Stánkaři se rozhodují, kde umístit své stanoviště, tak aby získali co nejvíce zákazníků. Výsledkem jeho zkoumání je lokalizace obou stánků uprostřed náměstí. Podobný příklad, lze pozorovat i lokalizaci restauračních zařízení v centrech měst (Holman, 2005).

3. Směr: měkké faktory rozhodování

S nástupem modernější doby se objevují nové faktory konkurenceschopnosti regionů. Jako reakce na vývoj nových technologií, politických či ekonomických změn ve vyspělejších zemích vstupují rozhodování o lokalizaci tzv. měkké faktory. Tyto faktory jsou podle behaviorální teorie upřednostňovány před tzv. klasickými tvrdými. Mezi tvrdé faktory se řadí např. dostupnost a cena ploch, náklady na dopravu, dostupnost kapitálu a dostatečně vzdělaných pracovních sil. Zatímco jako měkké faktory lze uvést např. image regionu, kvalita vzdělávacích institucí, bezpečnost, vstřícnost veřejné správy. Při rozhodování o lokalizaci vstupuje do procesu také subjektivní vztah aktérů (majitelů podniku) k určitému regionu (Šlach, 2013), (Kraftová, 2013).

4. Směr: teorie regionální rovnováhy

Do čtvrtého směru spadá teorie regionální rovnováhy. Nejvýznamnější teorií od Waltera Christallera (Blažek, 2002) je teorie centrálních míst. Jejímž cílem je vysvětlit rozmístění a velikost měst v sídelním systému. Vycházel ze dvou předpokladů, a to z maximální vzdálenosti, ze které je zákazník pro dané zboží ochoten dojet, a z minimální velikosti trhu, která umožňuje existenci prodejního obchodu. Motivem lokalizace obchodů by měla být blízkost k zákazníkům a minimalizace tak jejich cestovních nákladů. Obchody je tedy vhodné lokalizovat v centru spádového regionu.

Mezi další představitele tohoto směru Augusta Lösche (1906–1945), který významně rozpracoval Christallerovu teorii. Navázal také na Weberův model, zaměřený na rozhodování o lokalizaci s cílem minimalizovat náklady. Ve svých úvahách bral v potaz nejen maloobchod, ale také průmysl (výrobu) a jiné formy prostorového uspořádání.

Na Webera a Lösche (Blažek, 2002) navázal představitel americké školy lokalizačních teorií po 2. světové válce Walter Isard. Snažil se propojit ekonomii, geografii a prostorové plánování. Ustupuje od tvorby obecné lokalizační teorie a pozornost věnuje rozpracování modelů vhodných pro jednotlivé typy firmy. Rozlišuje firmy orientované na suroviny, na trh, na pracovní síly a na atraktivnost prostředí. Používá tak složitých matematických modelů. Opouští zjednodušující předpoklady a přibližuje se realitě. Stává se jedním z hlavních zakladatelů regionálních věd.

1.4.2 Empirický přístup

Ve velké většině případů firmy neprovádějí vůbec zvažování svého prostorového umístění. Důvodem jsou náklady spojené se sběrem, zpracováním a vyhodnocením variant umístění, tradiční lokalizační faktory ztrácejí svůj význam, mění se i význam tzv. aglomeračních výhod.

V současném období počátku 21. století jsou lokalizační faktory v literatuře vymezeny jako faktory na úrovni národní a regionální (Blažek, 2002).

Cílem těchto faktorů je podílet se na zvyšování atraktivity regionů. Na národní úrovni se mezi faktory řadí makroekonomická a politická stabilita, úroveň cenové hladiny, tržní potenciál. Mezi nejdůležitější faktory ovlivňující lokalizační rozhodnutí na úrovni regionální lze uvést např. dostatek pracovních sil s odpovídající kvalifikací, dostatek a výhodná cena pozemků, kvalita infrastruktury, blízkost vědecko-výzkumné základny, kvalita životního prostředí, možnosti dopravní spojení, průmyslová tradice. Tyto lokalizační faktory poskytují informaci o prostředí, kde ekonomické subjekty provádí své podnikatelské aktivity (Blažek, 2002). Tato práce je zaměřena na zhodnocení faktorů na regionální úrovni.

1.5 Lokalizační faktory na regionální úrovni

Použití lokalizačních faktorů v prostorovém srovnání rozpracoval český specialista doc. RNDr. Milan Viturka, CSc., který provedl multifaktorovou analýzu pro jednotlivé regiony ČR. Výstupem jeho výzkumu je publikace *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky* (Viturka, 2010). Tato publikace je vodítkem pro praktickou část této práce v kapitole č. 2. Viturka prováděl analýzu pro jednotlivé kraje, kdežto v této práci je jeho metodika hodnocení aplikována na menší území.

Pro hodnocení kvality podnikatelského prostředí (dále jen KPP) je třeba znát příslušné váhy jednotlivých faktorů. Tyto váhy lze stanovit na základě různých mezinárodních průzkumů např. názory potencionálních investorů, statistická data a dalších analýz. Jako informační zdroj byly využity data Nizozemského ekonomického institutu ve spolupráci se známou poradenskou společností Ernst and Young (1993), jejichž data byla doplněna výsledky dalších průzkumů. Při závěrečném výběru a stanovení jednotlivých vah faktorů byly zohledněny i další poznatky, zejména subjektivní názory významných zahraničních investorů.

Vybrané hlavní faktory lze rozčlenit do šesti skupin:

- obchodní,
- pracovní,
- infrastrukturní,
- lokální,
- cenové,
- environmentální.

Nebo podle jejich významu – nejvíce významné faktory, středně významné faktory, méně významné faktory. Charakteristika jednotlivých faktorů a metodiky jejich měření jsou popsány v následujícím textu.

1.5.1 Faktory obchodní

Pro hodnocení KPP mají tyto faktory největší význam. Do této skupiny spadá faktor blízkosti trhů, koncentrace významných firem, přítomnosti zahraničních firem, podpůrných služeb.

Faktor blízkosti trhů

„Faktor blízkosti trhů podává významné informace o výhodách geografické polohy jednotlivých regionů v interakci s velikostí ekonomického potenciálu nejlépe dostupných trhů“ (Viturka, 2010, s. 23). Jedná se především o základní vstupní informace o vzdálenosti a nákladech expanze na tento trh. Čím blíže je, tím jsou náklady nižší. Nadále je potřeba počítat s vyšší konkurencí.

Zhodnocení faktoru: Tento faktor lze hodnotit na základě celkového objemu ekonomické aktivity. Obvykle se měří vzdálenost či doba cestování mezi výchozím a cílovým regionem. Jako ukazatel dostatečně poslouží v této práci velikost regionálního HDP na obyvatele, jehož data vychází ze statistických údajů.

Faktor koncentrace významných firem

Mezi důležité faktory patří právě koncentrace významných firem. Pro některé subjekty může být přítomnost těchto firem velkou výhodou. Naskytuje se zde možnost k výrobní, obchodní, technologické, inovační či finanční spolupráci mezi ekonomickými subjekty. Dalším pozitivem může být také dodavatelsko-odběratelská koordinace v podobě outsourcingu. Tyto možnosti se uplatňují zejména u elektrotechnického, kovodělného, strojnického a hutnického průmyslu. Největší subjekty zaujímají pozici „hnacích firem“ a s nimi pak spolupracují firmy menší, ze kterých se stanou hnané firmy.

Zhodnocení faktoru: Na základě statistických údajů jsou vybrány subjekty s více jak 500 zaměstnanci.

Faktor přítomnosti zahraničních firem

Zahraniční investice mají pozitivní vliv na KPP. Region je schopen integrovat se do tzv. globální ekonomiky. Tato integrace je spojena se zvýšením exportních schopností firem, produktivity práce a nabídky pracovních míst. Dochází zde k tzv. přelévacímu efektu způsobený transferem technologií a manažerského know-how. Vyvolává tak možnost pro příchod dalších zahraničních investorů. S příchodem zahraničních investorů dochází ale také ke zvýšení konkurence v regionu.

Zhodnocení faktoru: Podíl zahraničních subjektů na celkovém počtu podnikatelských subjektů.

Faktor podpůrných služeb

Faktor podpůrných služeb se nedílně podílí na tvorbě KPP. Jedná se o přítomnost firem, které poskytují specializované služby pro malé a střední podniky (MSP) i velké firmy. Tyto činnosti poskytují např. poradenské, personální či marketingové agentury. Dále pak účetní a daňové služby, realitní činnost, finanční zprostředkování atd.

Zhodnocení faktoru: Zjištění celkového počtu podnikatelských subjektů v regionu, které poskytují podpůrné služby pro podnikatele. Data o těchto subjektech vycházejí z inovované evropské klasifikace ekonomických činností CZ–NACE.

1.5.2 Faktory pracovní

Druhou významnou skupinou jsou pracovní faktory, které nabývají na významnosti. Skupinu tvoří faktory dostupnosti pracovních sil, kvalita pracovních sil, flexibilita pracovních sil.

Faktor dostupnosti pracovních sil

Faktor podává informace o celkové dostupnosti pracovních sil (regionální nabídce sil). Pro realizaci nových podnikatelských projektů v regionu je důležité mít dostatek těchto sil. Jedním z výrobních faktorů je právě práce. Pracovní nabídka závisí na celkovém počtu

zaměstnatelných osob. Jen malá část ekonomicky aktivních osob je schopna či ochotna začít pracovat pro jiného zaměstnavatele.

Zhodnocení faktoru: Počet ekonomicky aktivních obyvatel vypočtený jako součet zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Jako nezaměstnané osoby se počítají osoby hledající si práci a jsou připraveni k okamžitému nástupu do zaměstnání.

Faktor kvality pracovních sil

Jedná se o nejvýznamnější faktor, jenž ovlivňuje celkovou KPP. Kvalita pracovních sil závisí na kvalifikaci a dosaženého stupně vzdělání osob na cílovém území. Při uvažování o umístění podniku je vhodné zohlednit, jak kvalifikovaní zaměstnanci jsou zapotřebí. V současné době se potýká pracovní trh ČR s nedostatkem dělnických profesí. Proto na tento faktor nahlíží odlišně průmysl a sektor služeb.

Zhodnocení faktoru: Hodnocení statistických údajů o dosažené úrovni vzdělání obyvatel.

Faktor flexibility pracovních sil

„Faktor flexibility obecně vyjadřuje míru přizpůsobení pracovních sil neustálým změnám charakteristickým pro tržní ekonomiku“ (Viturka, 2010, s. 52).

Zhodnocení faktoru: Hodnocení vychází z celkového počtu podnikatelů na 1000 obyvatel starších 15 let.

1.5.3 Faktory infrastrukturní

Kvalitní infrastruktura je důležitá pro směnu výrobků, služeb a zároveň dochází k propojení s ostatními regiony. Lze pozorovat zlepšení KPP u regionů podél mezinárodních dopravních tras. Tato skupina se dělí na faktor kvality silnic a železnic, informačních a komunikačních technologií a blízkosti mezinárodních letišť.

Faktor kvality silnic

Kvalita silnic a železnic ovlivňuje jak pohyb obyvatelstva, tak i zboží a služeb. Přítomnost hlavních silničních tras a železničních koridorů na území regionu usnadňuje místním firmám zapojování do globální ekonomiky. Dochází tímto k zlepšení exportu i importu na místní trh. Tento faktor tak úzce souvisí s faktorem blízkosti trhu.

Zhodnocení faktoru: Hodnocení vychází z údajů o délce silnic, dálnic a železnic.

Faktor informačních a komunikačních technologií

S rozvojem informačních a komunikačních technologií se stává tento ukazatel pro podniky důležitým. V dnešní době je tento faktor označován také jako e-business², který má významný dopad na konkurenceschopnost firem, regionů i zemí. Pokrytí území internetem je v dnešní době bráno jako samozřejmý předpoklad. Díky technologiím umožňující rychlý přenos dat, lze propojit podnik s trhem, dodavateli, odběrateli a veřejnou správou.

Zhodnocení faktoru: Hodnocení opírající se o údaje o celkové vybavenosti domácností osobním počítačem a internetem.

Faktor blízkosti mezinárodních letišť

Blízkost letiště příznivě ovlivňuje KPP, podstatně pokud se jedná o letiště mezinárodního významu. Nejvýznamnější v ČR je jednoznačně Letiště Václava Havla Praha, které je schopno ročně přepravit kolem 12 mil. cestujících a 84 tis. tun nákladu (Prg.aero, 2015). Na území ČR se nachází ještě letiště Brno, Ostrava, Karlovy Vary a Pardubice. Dopravu cestujících, turistů i podnikatelů do regionu umožňují regionální letiště a jedná se o veřejná vnitrostátní letiště.

Zhodnocení faktoru: Změření vzdálenosti nejbližších mezinárodních letišť od centra regionu za pomoci online map.

---

² e-Business je pojem pro označení elektronického podnikání, tedy využívání ICT a výhod internetu v podnikání.

1.5.4 Faktory lokální

Tento typ faktorů může být částečně ovlivňován ze strany regionů (obcí). Do této skupiny patří faktor podnikatelské a znalostní báze, a také faktor asistence veřejné správy.

Faktor podnikatelské a znalostní báze

Tento faktor se skládá ze subfaktorů podnikatelského a znalostního. Podnikatelský je orientován na nabídku rozvojových ploch. Nově přichozí investoři mohou pozitivně ovlivnit KPP regionu a tak podnítit příliv zahraničních investic. Obvykle se jedná o možnosti výstavby průmyslových zón v regionu. Znalostní báze závisí na vzdělanosti obyvatelstva a souvisí s přílivem zahraničních investic. Zde se projevuje Viturkův přístup k znalostní ekonomice. Jedná se tak o rozvoj tažený inovacemi. Hlavní složky této znalostní základny tvoří vysoké školy, vědecko-technické parky, vědecko-výzkumné instituce a inovačně aktivní společnosti.

Zhodnocení faktoru: Pro subfaktor podnikatelský jsou identifikovány průmyslové zóny v regionu. Znalostní infrastruktura je hodnocena na základě celkové počtu gymnázií, středních a vysokých škol v regionu. Dále jsou identifikovány vědecko-technické instituce.

Faktor asistence veřejné správy

Kvalitní veřejná správa vykonávaná městskými úřady může hrát v KPP významnou roli. Díky této konkurenční výhodě se tak může region stát atraktivnější pro budoucí podnikatele a investory.

Zhodnocení faktoru: „*Hodnocení kvality veřejné správy je rozsáhlý průzkum v rámci projektu Město pro byznys 2008 společností Factum Invenio*“ (Viturek, 2010). Z toho průzkumu byla největší váha přiřazena rozpočtovému příjmu. Tento příjem může dále podporovat podnikatelské prostředí. V této práci bude hodnocen daňový příjem v rámci celého Libereckého kraje.

1.5.5 Faktory cenové

Skupinu cenových faktorů tvoří cena práce a nemovitostí. Tyto faktory se řadí mezi méně významné pro hodnocení na regionální úrovni. Ekonomické subjekty je berou v úvahu, protože jsou součástí jejich nákladů.

Faktor ceny práce

Cena práce (mzda) je na regionální úrovni značně diferenciována. Tyto rozdíly lze ale vyjádřit.

Zhodnocení faktoru: Pro hodnocení tohoto faktoru byl zvolen ukazatel průměrné hrubé mzdy.

Faktor ceny nemovitostí

Cena nemovitostí obsahuje subfaktor ceny pozemků a pronájmů. První se týká cen stavebních pozemků pro výstavbu nových průmyslových objektů. Cena pronájmů souvisí s kancelářskou činností pro poskytování služeb.

Zhodnocení faktoru: U stavebních pozemků v průmyslových zónách jsou zvoleny průměrné nabídkové ceny za 1 m² realitních kanceláří dostupných na internetu. Podobný přístup je zvolen i u pronájmu kanceláří.

1.5.6 Faktory environmentální

Environmentální skupina nabývá nejnižšího významu. Dělí se na faktor urbanistické a přírodní atraktivity území a environmentální kvality území (kvalita životního prostředí). Z hlediska hodnocení KPP zaujímá sice nejméně významnou skupinu, ale v současné době nabývá pro některé podniky na významu např. subjekty podnikající v pohostinství.

Faktor urbanistické a přírodní atraktivity

Tento faktor je spojen převážně s rozvojem v oblasti cestovního ruchu a turismu. „*Stále významnější jsou však i vlivy faktoru na vytváření „image“ regionů s adekvátními dopady*

na jejich obytnou i investiční atraktivitu, a tedy i na celkovou úroveň KPP“ (Viturka, 2010, s. 96).

Zhodnocení faktoru: Zjištění počtu turistických a rekreačních lůžek v ubytovacích zařízeních v kraji a s tím související statistiky.

Faktor environmentální kvality území

Kvalita životního prostředí hraje v KPP méně významnou roli, ale postupně se zvyšuje jeho význam. Špatná kvalita životního prostředí negativně ovlivňuje zdravotní i psychický stav obyvatel, což může navyšovat náklady firem (zvýšení onemocnění zaměstnanců či nižší pracovní výkonnost).

Zhodnocení faktoru: Hodnoty průměrné roční emise základních znečišťujících látek do ovzduší na území.

Původní výsledky provedených analýz byly založeny na *rozvoji taženým* především *zahraničními investicemi* - viz Tabulka č. 7 sloupec „váha A“. Viturka ve své studii provedl metodiku a rozšířil ji o *rozvoj tažený inovacemi* – sloupec „váha B“. V této metodice byly zohledněny preference inovačně orientovaných firem a rámci faktorů KPP. Rozvoj znalostní ekonomiky předpokládá jako strategický cíl rozvoj celé české ekonomiky, a její celkové zlepšení konkurenceschopnosti. Tímto se stala Viturkova studie nadčasovou. V Tabulce č. 7 lze váhové hodnoty chápat jako procenta.

Tabulka 7: Faktory KPP a jejich významové váhy

Faktory	skupiny	váha A	váha B
nejvýznamnější:		44	48
podnikatelská a znalostní báze	lokální faktory	9	11
dostupnost pracovních sil	pracovní faktory	10	10
blízkost trhů	obchodní faktory	9	9
koncentrace významných firem	obchodní faktory	9	9
kvalita pracovních sil	pracovní faktory	7	9
středně významné:		37	35
cena nemovitostí	cenové faktory	7	7
kvalita silnic a železnic	infrastrukturální faktory	8	6
cena práce	cenové faktory	6	6
informační a komunikační technologie (ICT)	infrastrukturální faktory	6	6
podpůrné služby	obchodní faktory	6	5
urbanistická a přírodní atraktivita území	environmentální faktory	4	5
méně významné:		19	17
přítomnost zahraničních firem	obchodní faktory	5	4
environmentální kvalita území	environmentální faktory	3	4
asistence veřejné správy	lokální faktory	4	3
blízkost mezinárodních letišť	infrastrukturální faktory	4	3
flexibilita pracovních sil	pracovní faktory	3	3

Zdroj: Víturka, 2010. Zpracování vlastní.

2. Zhodnocení podnikatelského prostředí libereckého regionu

Tato kapitola se zabývá zhodnocením podnikatelského prostředí libereckého regionu s návazností na teoretickou část práce. Hned ze začátku je vymezen liberecký region, tedy zkoumaná oblast. Následně je zhodnoceno 16 stěžejních faktorů zmíněných v teoretických východiscích. Faktory jsou popsány, a pokud je to umožněno, doplněny grafickým výstupem. V rámci této práce, jsou některé méně důležité faktory zhodnoceny pouze povrchem a nedochází k hlubší analýze. Na konci zhodnocení jsou jednotlivé faktory shrnuty a determinován jejich vývoj do budoucna. Převážná část použitých dat a hodnot vychází z databází a ročenek Českého statistického úřadu, jež jsou volně elektronicky dostupné.

Dříve než dojde k samotnému zhodnocení podnikatelského prostředí, je důležité vymezit oblast zkoumání. Liberecký region je ze statistického hlediska okresem. Okresy patří dle NUTS do úrovně NUTS IV a nalezneme ho na severu ČR. Touto problematikou se zabývala jedna z částí teoretických východisek v předešlé kapitole. Díky tomuto, lze jednodušeji srovnávat tento region v rámci Libereckého kraje. Některé údaje vychází z celého Libereckého kraje, neboť nejsou pro region dostupné. Dochází tak ke srovnání s celorepublikovými hodnotami.

Charakteristika oblasti

Liberecký region je jedním z nejseverněji položených regionů v České republice. Na severu hraničí s Německem a Polskem. Sousedí s regiony Česká Lípa, Mladá Boleslav, Semily a Jablonec nad Nisou. Ke konci roku 2014 se v regionu nacházelo 59 obcí a z toho 11 měst. Rozloha regionu činí 989 km² a je tak druhým největším regionem Libereckého kraje. Hustota zalidnění je vyčíslena 173,6 obyvatel na km². Na území žije 171 759³(2014) obyvatel. Centry osídlení jsou města Liberec, Hrádek nad Nisou, Frýdlant, Chrastava, Nové Město pod Smrkem a Jablonec v Podještědí. Ve městech žije až 84% obyvatel regionu.

---

³ K 31.12.2014

Obrázek 2: Administrativní rozdělení libereckého regionu

Zdroj: Krajská správa ČSÚ v Liberci, 2015.

Na základě státní reformy z 1. 1. 2000 byla ČR rozdělena podle NUTS 3 na 14 krajů. Liberecká region se tak spolu s regionem Česká Lípa a Semily stal součástí Libereckého kraje. Reforma z roku 2003 zrušila okresní úřady a byly ustaveny územní obvody

pověřených obcí II. stupně a správní obvody obcí s rozšířenou působností III. stupně. Okresy jako územní jednotky zrušeny nebyly. Na území regionu Liberec byl vytvořen správní obvod obce s rozšířenou působností Frýdlant a Liberec. Na území správního obvodu Liberce leží územní obvody pověřených obcí Liberec, Český Dub, Hodkovice nad Mohelkou, Hrádek nad Nisou, Chrastava a Jablonné v Podještědí. Do libereckého regionu zasahuje částečně i obvod Turnov z regionu Semily. V roce 2007 došlo k přearování obcí Jablonné v Podještědí a Janovice v Podještědí z regionu Česká Lípa do regionu Liberec.

Pro tento region je typická značná členitost terénu. Nadmořská výška se pohybuje od 210 m n. m. do 1124 m n. m., kde nejvyšší hodnoty dosahuje hora Smrk v Jizerských horách. Na severu se rozprostírají Jizerské a Lužické hory. Z celkové rozlohy připadá 47,4% na zemědělskou půdu a 42,4% na lesní půdu. Jizerské hory jsou tvořeny žulou a v severní části se nachází v okolí hory Bukovec rozsáhlá oblast čediče. Voda z území odtéká do Severního moře (Ploučnice, Jizera) a Baltského moře (Smědá, Nisa) (Krajská správa ČSÚ v Liberci, 2015).

2.1 Lokalizační faktory libereckého regionu

Zhodnocení lokalizačních faktorů a současného podnikatelského prostředí vychází z dostupných statistických dat. Celkově je zhodnoceno a popsáno 16 faktorů ovlivňující kvalitu podnikatelského prostředí.

2.1.1 Obchodní faktory

Mezi zhodnocené faktory patří faktor blízkosti trhu, koncentrace významných firem, zahraničních firem a faktor podpůrných služeb.

Faktor blízkosti trhu

Viturova studie řadí toto kritérium do skupiny nejvýznamnějších faktorů. Pro názornější srovnání je tento faktor zhodnocen na základě velikosti HDP a HDP na obyvatele Libereckého kraje nikoliv regionu. Použitá data jsou volně dostupná na webových stránkách Českého statistického úřadu. Regionální data HDP nejsou k dispozici.

Tabulka 8: HDP a HDP na obyvatele v Libereckém kraji za období 2003–2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubý domácí produkt (HDP) v mil. Kč	95 556	102 396	113 823	120 553	125 101	127 616	123 138	126 195	128 136	132 309	132 939
Vývoj HDP ve stálých cenách, předchozí rok = 100	95,37	104,46	112,62	106,50	101,21	103,49	93,50	104,70	102,80	100,90	98,20
Podíl HDP kraje na ČR (%)	3,4	3,3	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Kč	223 734	239 582	265 775	280 484	289 513	292 838	280 984	287 144	292 460	301 667	303 186

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 9: Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců v Libereckém kraji

	Liberecký kraj										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	107 354	108 207	109 557	111 299	112 830	114 491	114 990	117 230	118 766	119 908	114 472
Neuvedeno	25 290	31 251	66 680	68 033	72 847	69 372	69 292	71 276	72 935	75 133	70 753
bez zaměstnanců	68 045	63 162	32 302	32 106	28 942	34 103	35 091	35 593	35 784	34 966	34 273
1–49	13 552	13 302	10 045	10 623	10 508	10 474	10 111	9 885	9 563	9 361	9 004
50–249	388	416	455	461	457	469	430	410	417	385	373
250–499	52	48	48	48	46	41	39	37	39	34	40
500–999	19	19	15	15	16	18	13	17	16	17	17
1000 a více	8	9	12	13	14	14	14	12	12	12	12
Celkem významných subjektů	25	28	27	28	30	32	27	29	28	28	28

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 10: Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců v libereckém regionu

	Liberecký region										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem subjektů	44 828	45 343	46 078	47 034	48 597	48 905	49 408	50 757	51 573	52 239	48 606
Neuvedeno	10484	13074	29859	30613	33034	31344	31 497	32 697	33 387	34 506	31 391
bez zaměstnanců	29302	27249	12080	12020	11105	13055	13 538	13 721	13 961	13 559	13 195
1–49	4864	4818	3919	4181	4232	4271	4 160	4 136	4 018	3 978	3 829
50–249	170	193	211	212	191	201	180	171	175	168	159
250–499					25	22	22	20	21	16	21
500–999	6	7	5	3	5	7	6	7	6	6	5
1000 a více	2	2	4	5	5	5	5	5	5	6	6
Celkem významných subjektů	8	9	9	8	10	12	11	12	11	12	11

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 11: Podíl zahraničních subjektů na celkovém počtu ekonomických subjektů v Libereckém kraji

	Liberecký kraj										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podnikatelské jednotky	107 354	108 207	109 557	111 299	112 830	114 491	114 990	117 230	118 766	119 908	114 472
z toho zahraniční osoby	2 249	2 529	2 876	3 242	3 577	4 110	4 604	5 135	4 741	4 803	1 536
podíl %	2,1	2,3	2,6	2,9	3,2	3,6	4,0	4,4	4,0	4,0	1,3

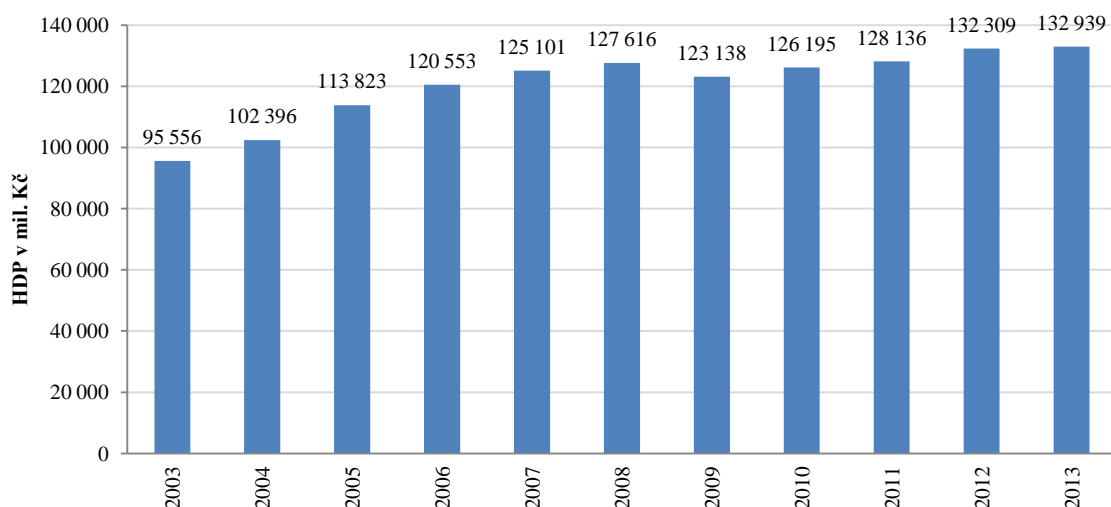
Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 12: Podíl zahraničních subjektů na celkovém počtu ekonomických subjektů v libereckém regionu

	Liberecký region										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podnikatelské jednotky	44 828	45 343	46 078	47 034	48 597	48 905	49 408	50 757	51 573	52 239	48 606
z toho zahraniční osoby	1 179	1 236	1 390	1 538	1 757	2 055	2 306	2 670	2 445	2 459	794
podíl %	2,6	2,7	3,0	3,3	3,6	4,2	4,7	5,3	4,7	4,7	1,6

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Z Tabulky č. 8 je patrné, že za období 2003–2013 došlo k nárůstu tohoto ukazatele. Nicméně v roce 2009 došlo k výraznému ekonomickému poklesu přibližně o 4,5 mld. Kč v souvislosti s globální recesí. Tato krize zasáhla i ostatní státy eurozóny. Došlo tak k poklesu zahraniční poptávky, což ovlivnilo nejvíce průmyslové odvětví – automobilový a elektrotechnický průmysl. Na území kraje se nachází několik významných výrobců těchto komodit a jsou na exportu závislí. Proto se tato krize podepsala i na velikosti HDP v kraji. Negativní dopad je zobrazen v Obrázku č. 3.

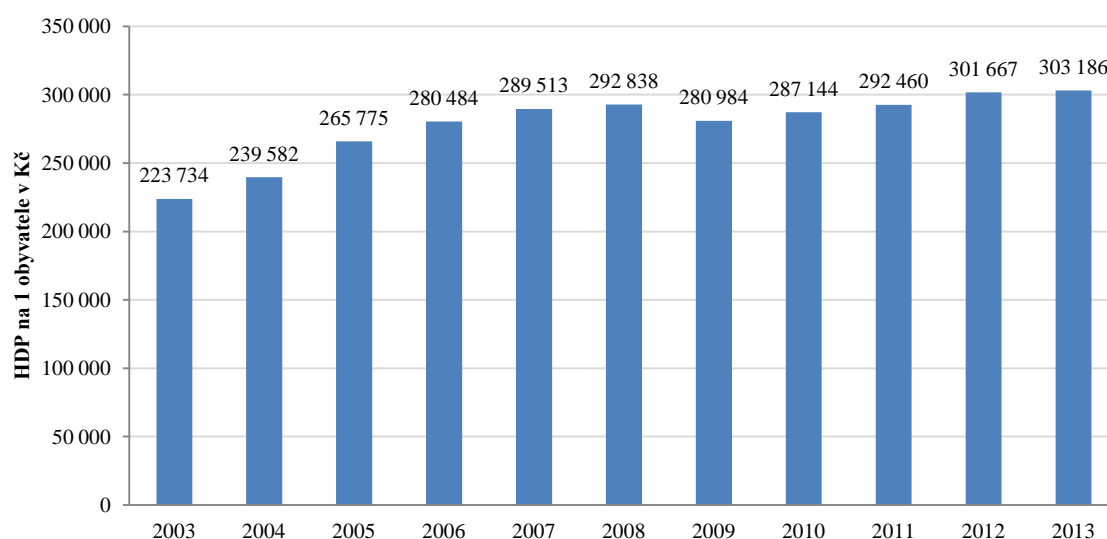

Obrázek 3: Velikost hrubého domácího produktu v mil. Kč v Libereckém kraji

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Za desetileté období ukazatel HDP narostl přibližně o 72 %. V roce 2013 hodnota HDP v Libereckém kraji byla 132 939 mil. Kč. Podílí se tak 3,3 % na celkovém HDP ČR. I přesto se tento kraj řadí mezi méně výkonné.

Z teoretického hlediska vychází hodnocení na 1 obyvatele v kraji. V následujícím Obrázku č. 4 jsou uvedeny tyto hodnoty. Propad v roce 2009 je způsoben právě již zmíněnou krizí. Za období 2003–2010 se hodnota na 1 obyvatele zvýšila z 223 734 Kč na 303 186 Kč.

Obrázek 4: Velikost hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v Libereckém kraji za období 2003–2013

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

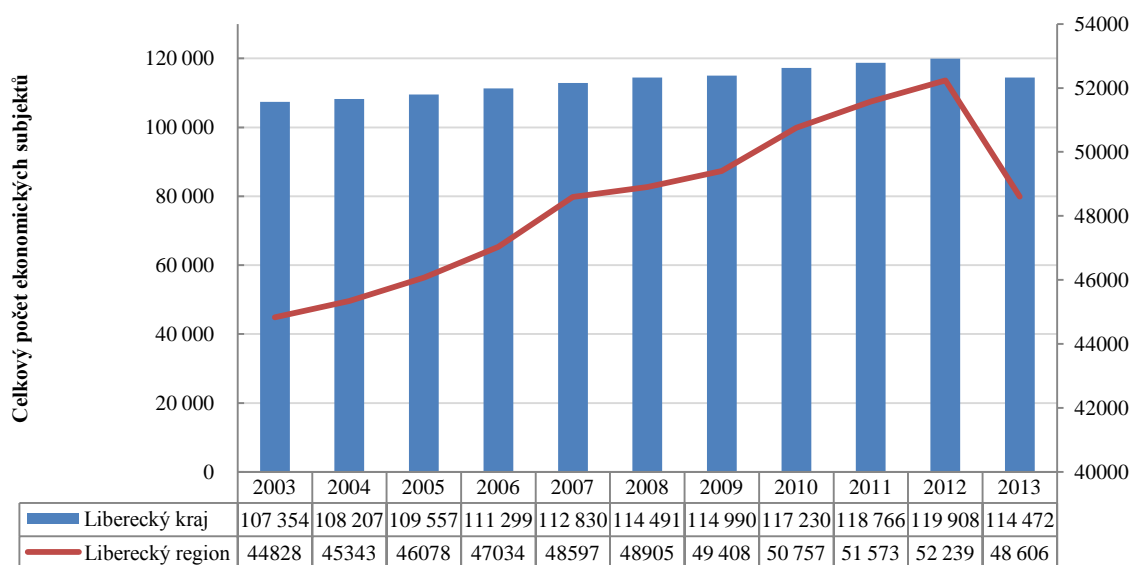
Faktor koncentrace významných firem

Toto kritérium se řadí mezi nejvýznamnější faktory ovlivňující kvalitu podnikatelského prostředí. Tento hodnocený faktor se opírá o statistická data jak za Liberecký kraj, tak i za liberecký region. Za významnou firmu je považován ekonomický subjekt s více jak 500 zaměstnanci.

Z výše uvedené Tabulky č. 9 lze vyčíst celkový počet ekonomických subjektů dle počtu zaměstnanců v kraji. Z dlouhodobého hlediska docházelo v kraji ke stálému zvyšování registrovaných subjektů. Z Tabulky č. 9 vyplývá, že k výraznému poklesu došlo v roce 2013. Tento jev je ale způsoben vlivem zpřesnění dat podle Registru osob, proto údaje od roku 2013 nejsou plně srovnatelné s roky předchozími. Členění ekonomických subjektů podle počtu zaměstnanců vypovídá o tom, že převážná část těchto subjektů počet neuvádí nebo vůbec zaměstnance nemá. Tuto většinu představují fyzické osoby a mikropodniky. Kategorii 1–49 zaměstnanců tvoří malé a střední podniky. Za období 2003–2013 vzrostl výrazněji počet subjektů v roce 2010 (o 2 %). Ve srovnání s rokem 2003 byl stav vyšší o 7 %. Na území kraje sídlí 29 významných společností. Pro liberecký region byla vypracována výše uvedená Tabulka č. 10.

Tabulka č. 10 uvádí počty ekonomických subjektů dle počtu zaměstnanců v regionu za sledované období 2003–2013. Region se vyznačuje v rámci kraje vysokým počtem podnikatelských subjektů. Od roku 2003 do roku 2012 počet vzrůstal, což mělo pozitivní dopad na stabilizaci liberecké ekonomiky znázorněné na Obrázku č. 3. Opět rok 2013 nelze srovnávat s předchozími roky, neboť došlo k již zmíněnému zpřesnění údajů. Absolutně se ale na území regionu v roce 2013 nacházelo 11 významných firem z 29 (přibližně 38 %). Mezi největší zaměstnavatele patří DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o., TRUMPF CZ, s.r.o., Magna Exteriors & Interiors (Bohemia) s.r.o., Technická univerzita v Liberci nebo Preciosa a.s.

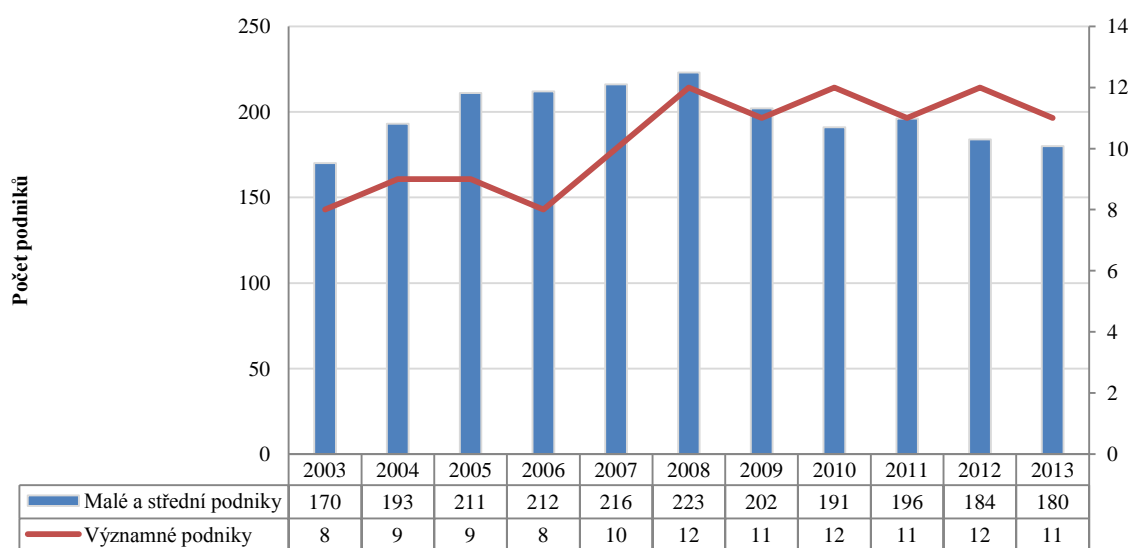
Pro porovnání Tabulek č. 9 a 10 poslouží Obrázek č. 5, kde je zachycen vývoj celkového počtu ekonomických subjektů v kraji a regionu.

Obrázek 5: Porovnání počtu ekonomických subjektů libereckého regionu s krajem
Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Po porovnání je zřejmé, že liberecký region se stal jakýmsi podnikatelským centrem v kraji. Za sledované období 2003–2013 nedochází k znatelnějším výkyvům. Na jeho území je každoročně evidováno kolem 43 % z celkového počtu subjektů v kraji. Převážná část těchto subjektů spadá do kategorie mikro podniků nebo podniků bez zaměstnanců. Významné podniky zastupuje v regionu jen nepatrná část, což je znázorněno v Obrázku č. 6.

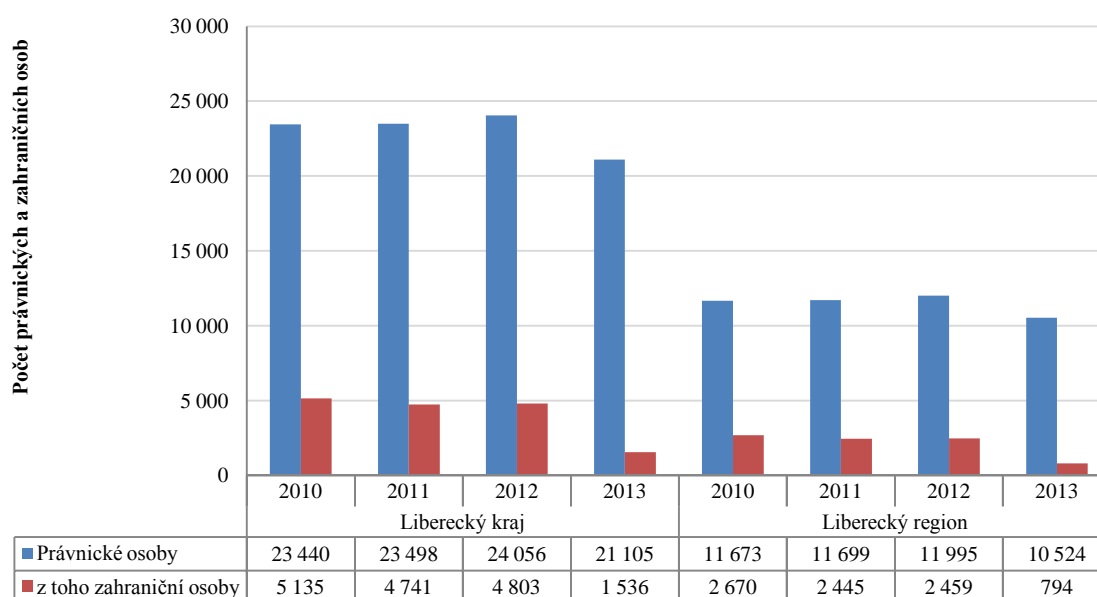

Obrázek 6: Srovnání počtu malých, středních a významných podniků v libereckém regionu
Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Faktor přítomnosti zahraničních firem

Uvedené tabulky na str. 60 Tabulka č. 11 a 12 zobrazují podíl zahraničních subjektů na celkovém počtu ekonomických subjektů v Libereckém kraji a regionu. Liberecký kraj i region je díky hranicím s Německem a geografické poloze vhodný pro lokalizaci zahraniční firmy. Z Tabulky č. 11 a 12 je patrné, že docházelo k postupnému navyšování počtu zahraničních osob až do roku 2010, kde podíl vykazoval nejvyšší hodnotu v rámci kraje 4,4 % a v regionu 5,3 %. Následně po roce 2010, i přes trvalý růst počtu podnikatelských jednotek, došlo k poklesu zahraničních osob v kraji i regionu viz Tabulka č. 11 a 12. Tento pokles byl způsoben v závislosti na celkovém snížení přílivu přímých zahraničních investic v roce 2011 do ČR. Zahraniční investoři zřejmě nalézali možnost lepších investičních příležitostí mimo ČR. Svůj kapitál přesouvali z tuzemska na pokrytí finančních potřeb svých zahraničních poboček.

Od roku 2010 lze ve Statistických ročenkách Libereckého kraje dohledat podíl zahraničních osob na právnických osobách, jak na úrovni krajské, tak i regionální. Tyto údaje jsou zobrazeny v následujícím Obrázku č. 7.

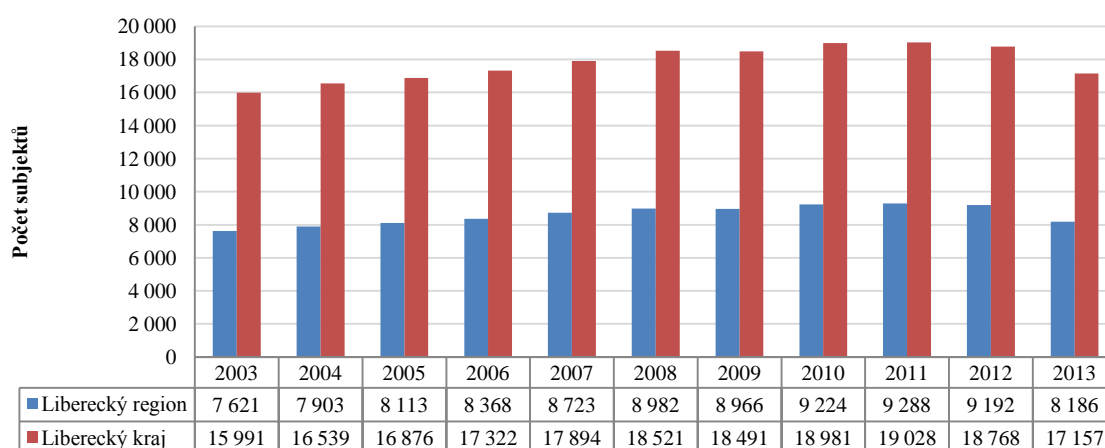
Obrázek 7: Podíl zahraničních osob na celkovém počtu právníckých osob v Libereckém kraji a regionu

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Z Obrázku č. 7 patné, že malou část právníckých osob tvoří zahraniční osoby. Opět rok 2013 je výrazně zkreslen.

Faktor podpůrných služeb

Hodnocení tohoto faktoru bylo provedeno na základě dostupných dat z veřejné databáze Českého statistického úřadu a Statistických ročenek. Do roku 2008 spadaly tyto služby v rámci OKEČ (Odvětvové klasifikace ekonomických činností) do skupiny oddílu 74 Činnost v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti“. Od roku 1. 4. 2009 se v ČR používá klasifikace ekonomických činností CZ-NACE, která nahradila zmíněný OKEČ. Podle této nové klasifikace se podpůrné činnosti zařadili do sekcí L, M a N. Zjištěné údaje jsou zobrazeny v Obrázku č. 8. Za období 2003–2011 počet subjektů rostl a od roku 2012 lze pozorovat pozvolné klesání. Region vykazuje příznivé hodnoty. I přes zkreslení za rok 2013 poskytovalo podpůrné činnosti v libereckém regionu **8186** ekonomických subjektů. V rámci kraje 47,7 % z celkového počtu subjektů působí právě v tomto regionu. V celé ČR působí 522 159 (k 31. 12. 2013) těchto subjektů a Liberecký kraj se na tomto počtu podílí v hodnotě 3,3 %.

Obrázek 8: Počet subjektů poskytující podpůrné služby v Libereckém kraji a regionu
Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Shrnutí skupiny obchodních faktorů a jejich výhled do budoucna:

Faktor blízkosti trhu byl zhodnocen na základě vývoje HDP za 10 let. Podle klíčového ukazatele rozvoje ekonomiky HDP z roku 2013 se Liberecký kraj řadí mezi kraje s nejnižší ekonomickou úrovní v ČR. Pro Liberecký kraj je typický průmyslový charakter, kde převládá průmysl skla, strojírenství, elektrotechniky, textilu a plastikářský. V posledních letech se na území rozvíjí perspektivní odvětví nanomateriálů se záštitou TUL. Toto odvětví není dostatečně podporováno a nedochází tak k využití celkového potenciálu. Za období 2003–2013 je vývoj HDP v kraji ve shodě s vývojem HDP národním. Znatelný pokles zaznamenal rok 2009, jež je spojen s celosvětovou ekonomickou krizí. Do budoucna se dá očekávat i nadále kladný růst ukazatele v případě pokud nedojde k opakující se recesi, jež by významně ovlivnila průmyslové odvětví v kraji. Převážná část příchozích investic bude tradičně směřovat do automobilového a zpracovatelského průmyslu. Díky výhodné geografické poloze při hranici s Německem a Polskem dochází k úspěšné přeshraniční spolupráci se zahraničními subjekty. Podpora této činnosti by měla být pro pozitivní vývoj HDP prioritní. Liberecký region je v kraji průmyslovým centrem a dá se očekávat i zde příznivý vývoj HDP. V regionu se nachází ekonomické subjekty zaměřené jednostranně na vybraná odvětví (automobilový a zpracovatelský průmysl), což může znamenat pro budoucí hospodářskou stabilitu regionu určitá rizika. Největší zaměstnavatelé působí právě v těchto odvětvích a jejich činnost je spojena se zahraničním kapitálem, kde změna v poptávce by současně negativně ovlivnila místní trh práce.

Pro ekonomiku kraje i samotného regionu je důležitý faktor koncentrace významných firem. Nejvíce subjektů v kraji představují fyzické osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění a malé či podniky bez zaměstnanců. Tyto subjekty jsou významně citlivější na vývoj hospodářského cyklu, ale obecně inovativnější a umí se pružněji přizpůsobit aktuální poptávce. Počet podnikatelů v kraji do roku 2012 stoupal a až v roce 2013 došlo k meziročnímu poklesu. V rámci celého kraje je největší počet registrován na území libereckého regionu. Avšak i tento region znatelně pocítuje celonárodní problém v nedostatku nabídky technicky vzdělaných osob a odborných specialistů. Pro kvalitní rozvoj podnikatelského prostředí by měla podpora směřovat na odborné vzdělání těchto pracovníků. Dále jedním z cílů pro další rozvoj bude podpora malých a středních podniků představující možnost tvorby nových pracovních míst. Současně by měla být podpora zaměřena na oblast legislativy. Pro podnikatele je stávající legislativa značně zatěžující. I zde se negativně na kvalitě podnikatelského prostředí regionu odráží zátěž byrokracie. Zároveň dochází i k nedostatečnému poskytování informací o zdrojích financování včetně alternativních zdrojů.

Díky zmíněné geografické poloze je region Liberecka vhodný pro lokalizaci nových zahraničních podniků. I nadále lze tedy očekávat příznivý vývoj počtu registrovaných subjektů na území. Příchod těchto zahraničních firem by měl příznivě ovlivňovat možnosti pro stáže i samotné absolventy TUL. V budoucnu by mělo docházet k významnější příhraniční spolupráci v rámci euroregionu Neisse-Nisa-Nysa ve formě spolupráce se zahraničními partnery, přenosu zkušeností, sdílení informací a dalšímu zapojení do mezinárodních programů.

Faktor podpůrných služeb je hojně zastoupen v regionu a působí zde dostatek subjektů vykonávajících s tímto související činnosti podpory. Bohužel v podvědomí podnikatelů v regionu nehraje tento faktor významnou roli a mnohdy je opomíjen. Do budoucna lze očekávat nárůst významu faktoru, a to kvůli zatěžující legislativě EU. Tyto subjekty budou proto žádanější při hledání nových možností financování z dotací EU.

2.1.2 Pracovní faktory

Následující text obsahuje hodnocení faktoru dostupnosti pracovních sil, kvality pracovních sil a flexibility pracovních sil.

Faktor dostupnosti pracovních sil

Viturova studie hodnotí tento faktor jako počet ekonomicky aktivních obyvatel, jenž je vypočten jako součet zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Dále je zařazen mezi faktory, jež mají nejvýznamnější vliv na podnikatelské prostředí. Statistické údaje v této oblasti jsou k dispozici na úrovni kraje, viz Tabulka č. 13, a z části i na úrovni regionu. Za sledované období počet nezaměstnaných v kraji byl nejnižší v roce 2008. Následující rok 2009 sebou přinesl ekonomickou krizi a došlo tak k rapidnímu nárůstu nezaměstnaných osob.

Tabulka 13: Ekonomická aktivita obyvatel Libereckého kraje v tis.

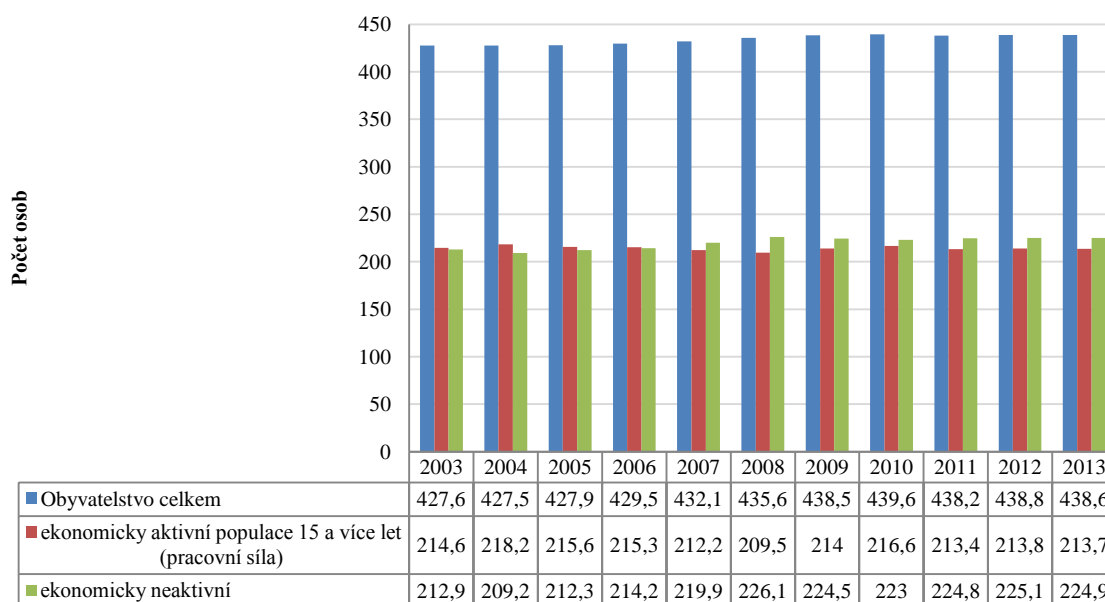
	Liberecký kraj										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obyvatelstvo celkem	427,6	427,5	427,9	429,5	432,1	435,6	438,5	439,6	438,2	438,8	438,6
v tom:											
ekonomicky aktivní populace 15 a více let (pracovní síla)	214,6	218,2	215,6	215,3	212,2	209,5	214	216,6	213,4	213,8	213,7
v tom: zaměstnaní	201,5	204,3	201,7	198,8	199,3	199,7	197,3	201,5	198	193,8	196
nezaměstnaní	13,1	14	14	16,5	12,8	9,7	16,8	15,1	15,4	20	17,7
ekonomicky neaktivní	212,9	209,2	212,3	214,2	219,9	226,1	224,5	223	224,8	225,1	224,9
v tom: důchodci	86,9	89,8	90,9	90,4	94,2	96,6	97,4	94,8	95,5	101	103
studenti	35,1	31,8	32,7	35,7	38,7	36,7	35,6	36,7	35,1	30	31,2
děti do 14 let	69	67,3	66,4	65,4	64,4	64,6	65	65,9	66,8	67,5	68
ostatní	21,9	20,3	22,3	22,7	22,6	28,2	26,5	25,5	27,5	26,5	22,7

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování

Tabulka 14: Podíl nezaměstnaných osob v libereckém regionu

	Liberecký region										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Volná pracovní místa	881	1 421	1 216	1 620	2 377	1 191	569	708	835	1 034	1 368
Uchazeči o zaměstnání	8 504	8 143	7 673	7 025	5 726	6 233	9 692	9 799	8 727	9 111	9 953
Uchazeči na 1 volné pracovní místo	9,7	5,7	6,3	4,3	2,4	5,2	17,0	13,8	10,5	8,8	7,3
Podíl nezaměstnaných osob %			6,4	5,7	4,5	5,0	7,9	8,0	7,1	7,6	8,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování

Obrázek 9: Vývoj počtu aktivní a neaktivní populace v Libereckém kraji v tis.

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování

Za roky 2003–2013 došlo k navýšení počtu ekonomicky neaktivní populace, což může být zapříčiněno nárůstem počtu seniorů v kraji, viz Obrázek č. 9. V kraji se projevuje dlouhodobě diskutovaný fakt stárnutí populace. Neustálým poklesem porodnosti roste počet lidí v důchodovém věku. Tento jev se negativně odráží na kvalitě podnikatelského prostředí.

Na úrovni regionu jsou k dispozici data o podílu nezaměstnaných osob. Zjištěné údaje jsou uvedeny výše v Tabulce č. 14. Ukazatel podílu nezaměstnaných osob je používán od roku 2005, proto není za roky 2003, 2004 vyčíslen. Vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let, ze všech obyvatel ve stejném věku. V roce 2009 se projevil výrazně dopad hospodářské krize na poměru uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst, což je viditelné v Tabulce č. 14. Od tohoto roku počet uchazečů na 1 pracovní místo pozvolna klesá. Úřad práce evidoval ke konci roku 2013 v libereckém regionu 9953 uchazečů o zaměstnání. Dále se zvýšil počet volných pracovních míst na 1359. Na jedno pracovní místo tak připadá v regionu 7,3 uchazeče.

Faktor kvality pracovních sil

Faktor vypovídá o úrovni kvalifikace pracovních sil a řadí se mezi nevýznamnější faktory.

Tabulka 15: Úroveň dosaženého vzdělání v Libereckém kraji v tis.

	Liberecký kraj										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	258,5	360,1	361,5	364,3	367,7	371,0	373,5	373,7	371,4	371,3	370,6
z toho podle vzdělání:											
základní a bez vzdělání	77	78,3	78,5	79,3	78	79,0	70,2	63,8	65,9	70	64,7
střední bez maturity	145,8	147,9	151,2	151,4	149,9	149,8	156,4	150,0	150,4	145,7	142,4
střední s maturitou	108,9	110,5	103,7	105,6	111,7	113,9	112,5	121,1	110,6	110,4	108,9
vysokoškolské	26,2	23	28	28	28,1	28,3	33,4	38,3	44,5	44,8	54,6

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 16: Počet ekonomických subjektů podle právních forem na 1000 obyvatel

	Liberecký region										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem subjektů	44 828	45 343	46 078	47 034	48 597	48 905	49 408	50 757	51 573	52 239	48 606
Celkem obyvatel	162 305	162 348	163 456	164 955	166 547	168 561	169 795	170 410	170 702	171 007	171 385
na 1000 obyvatel celkem	276,2	279,3	281,9	285,1	291,8	290,1	291,0	297,9	302,1	305,5	283,6
Fyzické osoby	37 031	37 110	37 426	37 970	38 875	38 497	38 408	39 084	39 874	40 244	38 082
na 1000 obyvatel FO	228,2	228,6	229,0	230,2	233,4	228,4	226,2	229,4	233,6	235,3	222,2
Právnícké osoby	7 797	8 233	8 652	9 064	9 722	10 408	11 000	11 673	11 699	11 995	10 524
na 1000 obyvatel PO	48,0	50,7	52,9	54,9	58,4	61,7	64,8	68,5	68,5	70,1	61,4

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Z Tabulky č. 15 vyplývá pozitivní vývoj ve snižování počtu obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání, a zároveň dochází ke zvyšování počtu obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Toho vzdělání v roce 2013 dosahuje 14,7% obyvatel kraje. Největší počet obyvatel disponuje se středoškolským vzděláním bez maturity – 38,4%.

Faktor flexibility pracovních sil

Hodnocení faktoru flexibility pracovní síly je velmi složitou otázkou. Obecně je chápán, jako schopnost přizpůsobit se měnícím podmínkám na trhu práce. K hodnocení jsou použity údaje o celkovém počtu podnikatelských subjektů (fyzické osoby FO i právnické osoby PO) přepočtených na 1000 obyvatel. Pro výpočet hodnot v Tabulce č. 16 byl použit vzorec: celkový počet subjektů/celkový počet obyvatel*1000. V libereckém regionu bylo na konci roku 2013 celkem 48 606 podnikatelských subjektů, z toho 38 082 FO a 10 524 PO. Na 1000 obyvatel v regionu tak připadalo 283,6 podnikatelů (28,36 %). Z toho je fyzických osob 222,2 (22,22 %) a právnických osob 61,4 (6,14 %).

Shrnutí skupiny pracovních faktorů a jejich výhled do budoucna:

Celková hodnota ekonomicky aktivních obyvatel v kraji se za sledované období výrazně nevychyluje, což lze odhadovat i v následném budoucím vývoji. Významný nárůst podílu nezaměstnaných osob zaznamenal až rok 2009 a to v souvislosti s restrukturalizací a zánikem několika významných podniků v regionu. V roce 2013 byla tato hodnota nejvyšší v rámci kraje právě v libereckém regionu. Do budoucna lze i nadále očekávat mírný nárůst této hodnoty. Příznivější výsledek zaznamenal vývoj o počtu uchazečů na 1 pracovní místo, kde od roku 2009 dochází k poklesu hodnoty a i nadále je tento trend předpokládán. V regionu se projevuje již zmíněný problém stárnutí populace, což zapříčiňuje růst hodnoty ekonomicky neaktivních obyvatel. Tento jev se negativně odráží na kvalitě podnikatelského prostředí, a i v následujících letech lze odhadovat další negativní nárůst této hodnoty.

Kvalitní pracovní síly jsou jedním z předpokladů pro kvalitní podnikatelské prostředí. Bez těchto sil nelze do budoucna rozvíjet podnikání, vědecko-výzkumné aktivity a inovativní činnosti. Zhodnocení faktoru kvality pracovních sil na úrovni kraje vykazuje stále zvyšování počtu osob s vysokoškolským vzděláním. Stoupající trend bude i v následujících

letech pokračovat. Na konci roku 2013 výsledek činil 14,7 % z celkového počtu osob starších 15 let v kraji, což ale nedosahuje celorepublikového průměru. Na druhou stranu na trhu práce klesá nabídka odborných profesí například strojařů a řemeslníků. Tento celorepublikový problém je způsobem nezájmem mladých lidí o tyto obory, a proto i v budoucnu bude těchto odborníků nedostatek. V samotném regionu je střední školství silně zastoupeno školami uměleckými, průmyslovými, elektrotechnickými či stavebními. Je tedy otázkou do budoucna, jak mladé lidi do těchto škol přitáhnout. Jedinou vysokou školu zastupuje Technická univerzita v Liberci a každoročně ji opouští mnoho absolventů z různých fakult.

Flexibilita pracovních sil, jakož schopnost obyvatel přizpůsobit se změnám na trhu práce lze velmi těžce zhodnotit. Liberecký region vykazuje vyšší počet FO na celkovém počtu ekonomických subjektů. Až na zkrácený rok 2013 docházelo ke stálému nárůstu hodnot, proto lze kladný vývoj i nadále odhadovat. Tento pozitivní odhad může souviset se zvyšujícím se významem malých, středních podniků a celkovým zájmem lidí o podnikání.

2.1.3 Infrastrukturní faktory

Do této hodnocené skupiny patří faktor kvality silnic a železnic, informačních a komunikačních technologií a blízkosti mezinárodních letišť.

Faktor kvality silnic a železnic

Kvalitní silniční a železniční síť je důležitá pro veškeré podnikatelské subjekty a celkový rozvoj podnikání. Jedná se o významný faktor ovlivňující kvalitu podnikatelského prostředí. V následujících Tabulkách č. 17 a 18 jsou uvedeny hodnoty délky silnic a železnic v Libereckém kraji i regionu.

Tabulka 17: Délka silnic a železnic v Libereckém kraji v km

	Liberecký kraj										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
celková délka silnic	2 437	2 437	2 436	2 430	2 429	2 428	2 427	2 425	2 425	2 412	2 416
silnice I. třídy	329	329	329	328	328	333	332	333	334	334	338
rychlostní silnice	15	18	18	18	22	22	22	22	22	22	22
silnice II. třídy	487	487	487	487	487	487	487	487	486	487	487
silnice III. třídy	1 621	1 621	1 620	1 615	1 614	1 608	1 608	1 606	1 604	1 592	1 591
délka železnic	548	548	553	553	553	553	553	553	552	551	551

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 18: Délka silnic a železnic v libereckém regionu v km

	Liberecký region										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
celková délka silnic	670	671	670	668	709	709	709	709	706	705	709
silnice I.třídy	101	101	101	100	107	111	111	111	111	111	115
rychlostní silnice	15	15	15	16	20	20	20	20	20	20	20
silnice II. třídy	106	106	106	106	117	117	117	117	117	117	117
silnice III. třídy	463	464	464	462	485	481	481	481	478	477	476

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Z Tabulek č. 17 a 18 je zřejmé, že kraj i region jsou pokryty poměrně hustou silniční sítí. Regionem Liberce vede hlavní rychlostní silnice I/35. Tato dopravní tepna vede od česko-polské hranice v Hrádku nad Nisou přes Chrastavu a Liberec, kde dále pokračuje jako rychlostní silnice R 35 až do Turnova. V Turnově navazuje na rychlostní komunikaci R10 a umožňuje tak spojení s hlavním městem Prahou a napojení na dálniční síť ČR. Za období 2003–2013 nedošlo k výraznému rozvoji silniční sítě.

Délka železniční sítě byla zjištěna pouze pro Liberecký kraj a je ve srovnání v rámci ČR lehce podprůměrnou. Železniční tratě, vybudované v minulém století, nejsou modernizovány ani elektrifikovány. Krajské město Liberec je jediné město s více jak 100 000 obyvateli, které neleží v žádném železničním koridoru ani jeho blízkosti. Na hlavní železniční síť je napojeno jednokolejovou neelektrifikovanou tratí Liberec-Turnov. Z města Turnov je spojení na Prahu nebo Pardubice.

Faktor informačních a komunikačních technologií

Informační a komunikační technologie hrají v podnikatelském sektoru nenahraditelnou roli již po několik let. V dnešní době téměř všechny podniky využívají počítače a mají připojení k internetu. Díky ICT dochází ke stálému vylepšování komunikace a šíření informací mezi podniky. Statistické údaje o vybavenosti domácností osobním počítačem a internetem jsou dostupné pouze pro kraj. Uvedené hodnoty v Tabulkách č. 19 a 20 jsou podíly na celkovém počtu domácností v daném kraji v procentech. Z Tabulek č. 19 a 20 vyplývá, že za období 2003–2013 vzrostl počet domácností vybavených osobním počítačem přibližně dvojnásobně. V případě připojení k internetu se nárůst projevil pětinasobně. Při srovnání s celorepublikovými hodnotami se Liberecký kraj jeví jako podprůměrný.

Tabulka 19: Podíl domácností vybavených osobním počítačem v %

	Osobní počítač										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	28,4	29,2	30,0	35,7	39,6	47,7	54,2	59,3	64,8	67,3	68,1
Liberecký kraj	24	26,8	27,5	31,5	35,5	40,1	42,3	49,4	54,4	60,4	63,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Tabulka 20: Podíl domácností vybavených připojením k internetu v %

	Internet										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	11,0	12,4	19,1	26,7	32,0	41,7	49,2	56,0	61,7	65,4	67,0
Liberecký kraj	13,1	17	18,8	23,8	29,7	36,0	39,9	47,6	53,0	59,8	63,0

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Faktor blízkosti mezinárodních letišť

Na území regionu se nenachází žádné mezinárodní letiště. V provozu je jedno veřejné letiště v Hodkovicích nad Mohelkou a jedno neveřejné v Liberci. Na libereckém letišti je významný provoz integrovaných záchranných složek a několika soukromých majitelů letadel. Pro změření vzdálenosti nejbližších mezinárodních letišť od centra regionu byly využity online mapy na webovém portálu www.google.cz/maps. V následující Tabulce č. 19 jsou uvedeny tyto zjištěné vzdálenosti v km. Jako centrum regionu bylo zvoleno krajské město Liberec.

Tabulka 21: Vzdálenost a doba jízdy na významná letiště v ČR

	Vzdálenost (km)	Čas (v minutách)
Liberec–Praha	122	83
Liberec–Drážďany	145	101
Liberec–Pardubice	155	102
Liberec–Karlovy Vary	229	159
Liberec–Brno	312	178
Liberec–Ostrava	320	233

Zdroj: google.cz/maps, 2015. Vlastní zpracování.

Nejlépe dostupné letiště v ČR je letiště v Praze vzdálené 122 km a cesta trvá 83 minut. V poslední době je hojně využíváno letiště v Drážďanech na území Německa. Toto letiště je vzdálené 145 km.

Shrnutí skupiny infrastrukturních faktorů a jejich výhled do budoucna:

Území regionu je poměrně hustě pokryto silniční sítí, ale velká část komunikací je v zanedbaném stavu a dál chátrá. Hlavní silniční tahy R 35 a R 10 jsou nejvíce dopravně zatížené a umožňují spojení s Německem a Polskem. Dochází k průběžnému navyšování kapacity některých hlavních silnic budováním čtyřproudových úseků a přeložek silnic. Jedná se například o frekventovanou silnici I/14 ve směru Liberec–Jablonec nad Nisou, v současné době se zde uskutečňují přípravy na výstavbu dva a půl kilometru dlouhé přeložky. Nová širší a bezpečnější silnice zrychlí dopravu mezi Libercem a Jabloncem nad Nisou. O této stavbě se vedou diskuze již od devadesátých let minulého století. Dalším projektem je plánované dokončení R 35, tato rychlostí silnice ve směru Liberec – Lipník nad Bečvou, kde naváže na dálnici D1. Měla by se stát nejdelší rychlostní komunikací v republice, jako severní páteřní trasa spojující Čechy a Moravu.

Železniční doprava má na území kraje význam zejména pro každodenní dojížděku do zaměstnání a do škol. Nižší význam má železnice pro dálkovou dopravu z důvodu existence konkurence autobusové dopravy. Zvláště nevyhovující je spojení Liberce s Prahou, kde doprava autobusem trvá poloviční dobu. Na zkvalitnění tohoto spojení bude mít rozhodující vliv stavba tzv. 5. železničního koridoru (rok 2020) na trase Liberec – Turnov – Mladá Boleslav – Vlkava – Milovice – Lysá nad Labem – Praha. Doba jízdy je odhadována na 75 minut.

Informační a komunikační technologie jsou významným faktorem pro další příznivý vývoj podnikatelského prostředí v regionu. Pomocí těchto nástrojů může veřejná správa poskytovat své služby a vykonávat tak kvalitní státní správu i samosprávu. Za sledované období 2003–2013 došlo k mohutnému rozšíření elektronických médií, internetu, počítačů a s tímto i k budování nové infrastruktury ICT. Díky tomuto rozvoji zaznamenal nárůst podílu počtu osob, které tyto technologie využívají v běžném životě. V rámci kraje se jedná o lehce podprůměrné hodnoty v národním srovnání. I přes tyto hodnoty je liberecký region, jakož centrum kraje zasítován dostatečně. Na území regionu se nachází hned několik společností poskytující připojení k internetu a v budoucnu plánují vyšší investice do výstavby optických sítí.

Význam faktoru blízkosti mezinárodních letišť je pro region jen nepatrný. Na území se nachází významnější letiště v Liberci, ale v současné době má neuspokojivý stav a byl mu tak pozastaven statut veřejného mezinárodního letiště. Do budoucna je nejasná představa o jeho využití. Bylo by vhodné v rámci dalšího rozvoje regionu investovat prostředky na úpravu letiště, tak aby bylo vhodné pro obchodní lety (provoz turbovrtulových letadel) a umožnit tak styk podnikatelů v rámci Evropy. Tímto by se faktor stal významnějším pro investory působících ve městech Liberce a Jablonce nad Nisou.

2.1.4 Lokální faktory

Do této skupiny patří faktor podnikatelské a znalostní báze, a také faktor asistence veřejné správy.

Faktor podnikatelské a znalostní báze

Kritérium je zařazeno do skupiny nejvýznamnějších faktorů. Podnikatelská báze je zhodnocena na základě identifikace průmyslových zón na území regionu. Tyto zóny jsou součástí územně plánovacích dokumentů. V Tabulce č. 22 jsou popsány nejvýznamnější lokality na území.

Tabulka 22: Průmyslové zóny v libereckém regionu

Název zóny	Funkční náplň	Plocha	Využitá plocha	Volná plocha
Hrádek nad Nisou - Za obchvatem (Oldřichovská)	Servisní zóna-lehká průmyslová výroba.	40 ha (využitelných maximálně 30 ha)	15 ha - 50 %	15 ha - 50 %
Liberec – průmyslová zóna Jih - Doubí	Výroba stavebních a obráběcích strojů, izolačních materiálů, autodoplňků, kuchyňského vybavení, spedice, datové a telekomunikační služby, logistika.	125 ha	125 ha - 100%	0%
Obchodní a průmyslová zóna Liberec Sever – Růžodol	Obchod, služby, obchodní domy, hypermarkety, prodejní sklady, integrované zařízení pro vědu a výzkum, samostatné stavby a areály pro průmyslovou výrobu, provozovny drobné řemeslné výroby a služeb, sklady a skladovací plochy.	67 ha	cca 57 ha - 85%	10 ha - 15%

Zdroj: Regionální informační servis, 2015. Vlastní zpracování.

Celkově je v Libereckém kraji vymezeno 8 zón různých velikostí. Na území regionu se nachází 3 nejvýznamnější zóny. Celková rozloha činí 232 ha. Největší zóna je „Liberec – průmyslová zóna Jih – Doubí“, která je již plně využita a nenabízí další možnosti pro investory. Nachází se na jižním okraji města Liberce v silně urbanizované oblasti, při silničním tahu Praha – Německo (R35). Další lokalitou je „Obchodní a průmyslová zóna Liberec Sever – Růžodol“ a disponuje s 67 ha, kde již je 85 % využito. Posledních 15 % je připraveno k užívání. Byla postavena na zelené louce a má zcela nově vybudovanou síť technické infrastruktury. Má napojení na rychlostní komunikaci R 35 vedoucí ve směru Liberec – Praha. Méně rozlehlá zóna Hrádek nad Nisou – Za obchvatem (Oldřichovská) se rozléhá na 40 ha, kde je v dnešní době k dispozici pro využití 50 %. Jedná se o zónu, která je vhodně umístěná u nové trasy silnice I/35 z ČR přes Polsko do Německa a dále napojení na dálnici A4 ve směru na Drážďany v Německu. Tyto zóny napomohly v minulosti výrazně snížit nezaměstnanost v regionu, jenž byl postižen útlumem tradiční textilní a sklářské výroby.

Další složkou je znalostní báze, jež je hodnocena na základě počtu škol v regionu viz Tabulka č. 23.

Tabulka 23: Počet škol v meziregionálním srovnání v roce 2013

	Liberecký kraj	Česká Lípa	Jablonec nad Nisou	Liberec	Semily
Základní školy	205	47	38	71	49
Gymnázia	14	3	3	5	3
Střední školy bez maturity	41	8	7	18	8
Střední školy s maturitou	14	2	3	6	3
Vyšší odborné vzdělávání	6	1	2	2	1
Vysokoškolské studium	1	0	0	1	0

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Nejvíce škol v rámci kraje je lokalizováno právě v libereckém regionu. Pro Liberecký kraj je typické silné zastoupení středních umělecko-průmyslových škol. Vysoká škola je zastoupena Technickou univerzitou v Liberci. TUL se skládá z 6 fakult a 2 ústavů. TUL vykazuje i významné výsledky ve vědě a výzkumu. Univerzita dále provozuje **Centrum dalšího vzdělávání a Výzkumné a vývojové centrum pro nanomateriály a pokročilé technologie**. Vědecko-technickou instituci zastupuje v regionu Výzkumný ústav textilních strojů, a.s. dále jen VÚTS. Zaměřuje se na vývoj, výzkum a zhotovení strojů pro zpracovatelský průmysl především v oblasti obrábění, polygrafické, textilní, potravinářské, balící a zdravotnické techniky. VÚTS se vyznačuje nabídkou komplexního souboru služeb od výzkumu a vývoje přes zpracování konstrukčního návrhu až po realizaci technologického celku (VÚTS, 2015).

Faktor asistence veřejné správy

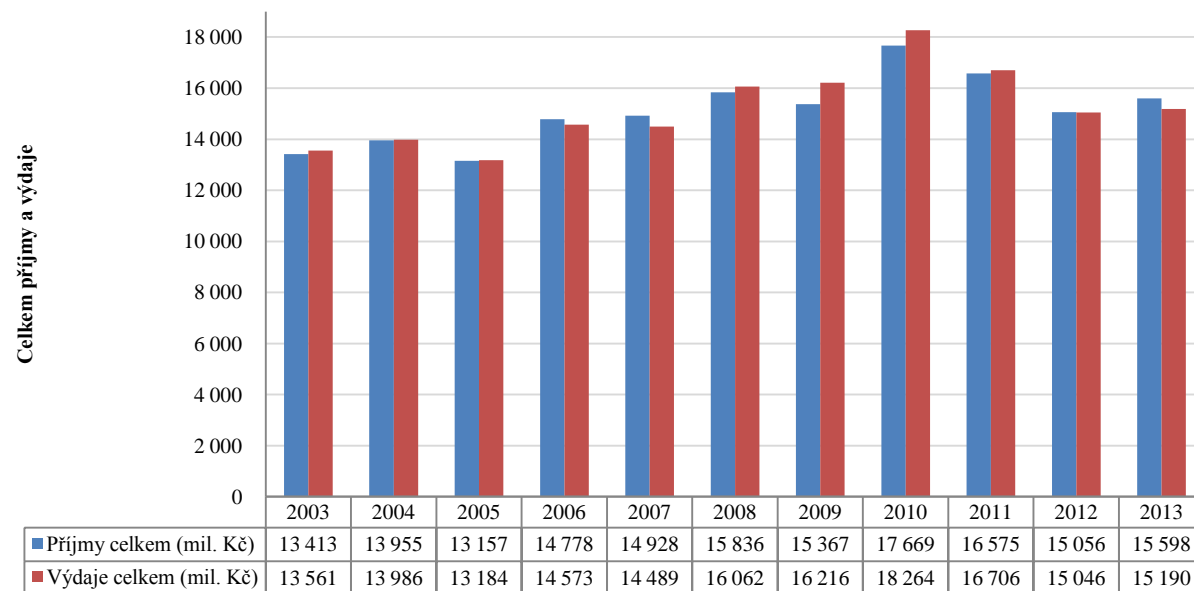
Dostupná data o příjmech a výdajích jsou k dispozici pouze za celý Liberecký kraj a nikoliv za samostatný region. Z Tabulky č. 24 lze vyčíst, že ekonomická krize se v roce 2009 odrazila v hospodaření kraje zejména v příjmech daňových, jež se snížily. I přes relativně velký pokles daňových příjmů došlo paradoxně k růstu výdajů. Proto rozdíl mezi příjmy a výdaji v roce 2009 vykázal zápornou hodnotu -848 mil. Kč, což je viditelné i v Obrázku č. 10. Následující rok 2010 s sebou přinesl ničivé povodně, a proto se výdaje zvýšily. V roce 2013 byly celkové příjmy kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí 15 598 mil. Kč. Z toho daňové příjmy tvořili částku 7 523 mil. Kč, což je 48,2 %. Při

přepočtu na 1000 obyvatel byly celkové příjmy 35,6 mil. Kč a daňové příjmy 17,2 mil Kč (stav obyvatel kraje v roce 2013 = 438 609).

Tabulka 24: Příjmy kraje, obcí a dobrovolných svazů obcí v Libereckém kraji v mil. Kč

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy celkem (mil. Kč)	13 413	13 955	13 157	14 778	14 928	15 836	15 367	17 669	16 575	15 056	15 598
v tom: daňové	4 139	4 360	5 992	6 251	6 611	7 313	6 477	6 657	6 575	6 763	7 523
Výdaje celkem (mil. Kč)	13 561	13 986	13 184	14 573	14 489	16 062	16 216	18 264	16 706	15 046	15 190
Rozdíl příjmů a výdajů (mil. Kč)	-148	-31	-27	204	438	-226	-849	-594	-131	10	408

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování

Obrázek 10: Příjmy a výdaje Libereckého kraje v mil. za období 2003–2013

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Shrnutí skupiny lokálních faktorů a jejich výhled do budoucna:

Na území regionu se nachází již zmíněné 3 průmyslové zóny. Z celkové rozlohy 232 ha je k dispozici pro nové investory již pouze 25 ha, což se do budoucna může negativně odrazit na dalším rozvoji zde působících podniků. Další vhodné lokality pro výstavbu se nachází v sousedních regionech Libereckého kraje (Turnovsko a Českolipsko). V budoucnu by vhodné rozvojové plochy mohly vzniknout na území Frýdlantu, jenž se potýká s vysokou nezaměstnaností a negativně se na něm odrazil také odchod významné společnosti Knorr-Bremse z Hejnic do Liberce. Mimo průmyslové zóny jsou k dispozici na území regionu volné lokality typu brownfield. Celkově jich je podle Národní databáze brownfieldů na území regionu evidováno 18. Pouze 2 objekty se ale nachází v blízkosti centra regionu Liberce. Ve většině případů se jedná o chátrající, nevyužité budovy vhodné pro obnovu, jenže mnohdy jsou špatně dopravně napojitelné. Obnova těchto objektů by se mohla realizovat s podporou v rámci národních programů nebo EU. (Národní databáze brownfieldů, 2015).

Složka znalostní báze je částečně zhodnocena ve shrnutí obchodních faktorů. V regionu se nachází dostatek škol, podporujících vyšší vzdělanost obyvatelstva. Nejvýznamnější roli zastupuje již zmiňovaná vysoká škola TUL, kde se koncentruje věda, výzkum a inovace. Další významnou institucí je VÚTS, a.s., jež v roce 2013 otevřel Centrum rozvoje strojírenského výzkumu Liberec a stalo se tak prvním pracovištěm svého typu v ČR. Na území regionu působí silná institucionální podpora např. služby hospodářské komory, REGIOINFO, CzechInvest, Agentura pro regionální rozvoj. V budoucnu lze očekávat vzrůst zájmu podnikatelů o služby těchto subjektů.

V současnosti rada Libereckého kraje schválila rozpočtový návrh na rok 2016. Rozpočet je sestaven tak, že příjmy se rovnají výdajům, a to ve výši 2 miliardy 610 milionů Kč. Zásadní vliv na jeho sestavení měla novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, jejímž prostřednictvím se vrací podíl krajů na výnosech státních daní na úroveň z roku 2012, tedy ze 7,86 % (2015) na 8,92 % (2016). Celkové předpokládané navýšení finančních zdrojů kraje na rok 2016 na základě této změny tak pro rok 2016 činí až 250 mil. Kč.

Mezi priority kraje patří:

- finanční zajištění smluvních závazků kraje,
- optimalizace finančních vztahů rozpočtu kraje k jím zřizovaným příspěvkovým organizacím,
- zrychlení tempa růstu kapitálových výdajů a jejich podílu na celkových výdajích kraje,
- finanční zajištění potřeb nového programovacího období EU na období let 2014 – 2020,
- průběžné snižování zadluženosti kraje,
- stabilizace výdajů spojených s výkonem přenesených a samostatných působností kraje včetně výdajů na činnost jednotlivých orgánů kraje,
- profinancování přijaté strategie podpory požární ochrany v Libereckém kraji na období let 2014 – 2016,
- profinancování přijaté strategie podpory sportu v Libereckém kraji na období let 2013 – 2016 (Kraj-lbc.cz, 2015).

Celkově toto navýšení rozpočtu může příznivě ovlivnit v budoucnu podmínky pro podnikání.

2.1.5 Cenové faktory

Tuto skupinu tvoří faktor ceny práce a nemovitostí. V následujícím textu jsou tyto faktory rozebrány.

Faktor ceny práce

Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle odvětví CZ–NACE uvádí Český statistický úřad od roku 2005 a pouze za celý kraj. Sledované období bylo zvoleno 2005–2013, kde za rok 2013 jsou k dispozici zatím omezená data, jež jsou průběžně doplňována, viz Tabulka č. 25. Liberecký kraj se vyznačuje průmyslovým charakterem, a tak za roky 2005–2013 si na mzdách nejvíce polepšili zaměstnanci zpracovatelského průmyslu a to o 47 %. Z níže uvedené Tabulce č. 25 lze vyčíst, že v Libereckém kraji v roce 2012 byla průměrná hrubá mzda 22 153 Kč, což bylo 88,3 % celorepublikového průměru (25 100 Kč v roce 2012). Nejvyšší průměrnou hrubou mzdou vykazovalo odvětví peněžnictví a

pojišťovnictví s částkou 35 220 Kč. Zatímco nejnižší průměrná hrubá mzda byla v odvětví ubytování, stravování a pohostinství a to ve výši 10 850 Kč.

Tabulka 25: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle odvětví CZ-NACE v Libereckém kraji

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	16 182	17 118	18 398	19 807	20 426	20 739	21 581	22 153	22 226
z toho:									
Zemědělství, lesnictví a rybářství	13 211	14 523	15 551	16 516	16 332	16 407	17 286	18 830	18 882
Těžba a dobývání	21 807	23 082	24 316	26 483	27 012	27 109	28 542	28 951	
Zpracovatelský průmysl	16 802	17 921	19 402	21 162	21 945	22 991	23 649	24 684	24 442
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	21 376	21 501	21 146	21 871	25 904	24 008	25 768	27 196	
Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	16 521	17 573	18 037	19 088	19 562	20 570	22 751	20 550	
Stavebnictví	15 469	16 575	18 170	19 238	19 324	19 820	20 651	20 284	20 204
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	14 266	14 586	15 772	17 192	17 566	16 682	17 670	18 492	18 636
Doprava a skladování	16 360	16 623	17 831	18 651	19 183	19 934	19 947	20 172	
Ubytování, stravování a pohostinství	9 074	9 708	10 267	10 345	10 177	10 911	11 262	10 850	
Informační a komunikační činnosti	29 132	25 477	24 932	27 877	30 642	28 626	30 794	31 293	
Peněžnictví a pojišťovnictví	26 612	27 281	28 581	30 882	32 138	32 973	32 950	35 220	
Činnosti v oblasti nemovitostí	13 776	13 936	15 323	13 757	18 505	15 278	18 561	18 903	
Profesní, vědecké a technické činnosti	18 889	19 612	21 314	23 507	25 231	24 722	25 556	26 387	
Administrativní a podpůrné činnosti	9 950	10 725	11 860	12 526	12 078	11 958	12 160	11 690	
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	19 075	19 550	21 526	22 844	22 666	22 954	23 600	23 888	
Vzdělávání	16 177	17 304	18 442	19 078	20 537	20 050	20 667	21 020	21 504
Zdravotní a sociální péče	15 943	17 264	17 804	19 439	20 880	21 332	22 678	22 756	20 412
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	13 937	14 911	15 615	17 719	17 377	16 857	17 456	17 370	
Ostatní činnosti	11 136	12 459	13 408	14 200	14 015	13 372	14 133	14 315	

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Faktor ceny nemovitostí

Data o průměrných cenách pozemků a kanceláři Český statistický úřad neposkytuje. Pro tento faktor jsou zjištěna data v Tabulce č. 26 a 27 pouze pro rok 2015 z aktuální nabídky

webového portálu Sreality.cz. Nabídka vhodných pozemků pro výstavbu nových budov a montážních hal je značně omezená. Z dostupných informací, jsou dražší pozemky v okolí centra regionu města Liberce. Zjištěné ceny jsou uvedeny v Tabulce č. 26. V okolí velkých krajských měst jsou pozemky s dobrou občanskou vybaveností a dostupností již nedostatkové zboží. Nejdražší pozemky s inženýrskými sítěmi jsou nabízeny v průmyslových zónách, kde ceny šplhají až ke 2000 Kč za m². V dnešní době investor požaduje úplné zasítování pozemku s přípojkami (elektřina, voda, kanalizace, plyn či telefon). Každá chybějící síť snižuje cenu pozemků. Dobudování chybějících sítí je samozřejmě značně nákladné. Proto jsou nezasítované parcely levnější, kolem 400 Kč za m² a nacházejí se mimo regionální centrum. V libereckém regionu se nachází i tzv. brownfieldy, které jsou vhodné po rekonstrukci k podnikání. Tyto lokality jsou mnohdy na vhodných místech, ale prvotní investice spojené s rekonstrukcí jsou značně nákladné a investoři tak o ně mnohdy nejeví zájem.

Tabulka 26: Ceny pozemků v libereckém regionu v roce 2015

Prodej	Cenové rozmezí v Kč/m²	Cena v okolí Liberce Kč/m²
s inženýrskými sítěmi	800-2100	900
bez inženýrských sítí	150-700	400

Zdroj: Sreality.cz, 2015. Vlastní zpracování

Další možností pro začátek podnikání je možnost využití stávajících objektů ve formě jejich pronájmu. V Tabulce č. 27 jsou uvedeny ceny pronájmů nebytových prostor vhodných pro podnikání v roce 2015. Byla vybrána data o cenách v rámci centra regionu Liberce. Volných kancelářských prostorů je dostatek a ceny pronájmů se moc neliší. Záleží převážně na občanské dostupnosti, parkování, umístění objektů či poskytovanými službami. V roce 2015 se ceny pohybují od 50 do 100 Kč/m². Ceny obchodních prostorů např. k vybudování pobočky či obchodů jsou dražší.

Tabulka 27: Ceny pronájmu nebytových prostor v libereckém regionu v roce 2015

Pronájem	Průměrná cena v Kč/m²/měsíc
Kancelářské prostory	50–100
Obchodní prostory	300–500

Zdroj: Sreality.cz, 2015. Vlastní zpracování

Shrnutí skupiny cenových faktorů a jejich výhled do budoucna:

Z výše uvedeného zkoumání faktoru práce je zřejmé, že průměrná mzda v Libereckém kraji je pod národním průměrem. Zároveň s tímto souvisí hrozba odlivu mozků, kdy vzdělaní lidé budou z tohoto kraje odcházet. Nejvyšší mzdy vykazuje odvětví Peněžnictví a pojišťovnictví, na druhé pozici je to odvětví Informační a komunikační činnosti. Kraj je typický svým průmyslovým charakterem, do budoucna lze očekávat tedy navýšení mezd ve zpracovatelském průmyslu. I nadále se budou zvyšovat mzdy lidem s technickým vzděláním.

Cena pozemků je v okolí centra regionu vyšší, jelikož se zde nenachází dostatek volných ploch pro rozvoj podnikání. V roce 2010 došlo na území Libereckého kraje k ničivým povodním a tím i k rozšíření záplavových pásem v okolí řek. Tyto pásma zahrnují části i budoucích rozvojových ploch, což celkově snižuje další možnosti pro rozvoj průmyslových zón. Další možnost pro nové investory je viděna ve využití již zmíněných brownfieldů. Na území Libereckého regionu se nachází dostatek volných kancelářských ploch určené k pronájmu. Zároveň se staví nové polyfunkční domy a mnohdy jsou roky plně nevyužity. V budoucnu se neočekává nedostatek těchto volných prostorů, spíše pokles cen jednotlivých pronájmů.

2.1.6 Environmentální faktory

Skupina se dělí se na faktor urbanistické a přírodní atraktivity území a kvalitu životního prostředí.

Faktor urbanistické a přírodní atraktivity území

Tento faktor je hodnocen za kraj. Liberecký kraj je známou oblastí z hlediska cestovního ruchu. Nachází se zde několik specifických území (Krkonoše – západní část, Jizerské hory, Doksy, Lužické hory, Podkrkonoší a část Českého ráje. V těchto lokalitách jsou možnosti pro cestování dostatečně rozvinuté a nabízí různorodé aktivity pro odpočinek turistům. K vyhledávaným cílům návštěvníků patří zejména hrady a zámky (Bezděz, Lemberk, Frýdlant, Valdštejn, Zákupy, Hrubý Rohozec nebo Sychrov) a jiné církevní objekty. Do Libereckého kraje zasahuje i Euroregion Neisse – Nisa – Nysa, jenž napomáhá rozvoji

cestovního ruchu. Liberecký region se podílí na cestovním ruchu jen zanedbatelně. Největším lákadlem v regionu je okolí Liberecka a samotné město Liberec. Turisté především vyhledávají sousední lukrativnější regiony. I přes to se kraj v rámci ČR řadí mezi více navštěvované, převážně díky horskému charakteru. Tabulka č. 28 uvádí kapacity a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v Libereckém kraji. Vývoj hostů v kraji značně kolísá a hosty jsou z velké části rezidenti. Za roky 2012–2013 došlo oproti roku 2011 k nárůstu počtu zařízení, pokojů a lůžek. V Tabulce č. 28 lze zpozorovat i nárůst počtu hostů za tyto dva roky. V roce 2009 se v Liberci konalo Mistrovství světa v klasickém lyžování, ale ani tato historicky největší událost se neodrazila na počtu návštěvníků.

Tabulka 28: Kapacita a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v Libereckém kraji

	Liberecký kraj										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kapacita hromadných ubytovacích zařízení											
Zařízení	980	926	928	917	895	890	835	777	756	1 007	989
Pokoje	14 394	13 278	13 426	13 483	13 268	14 049	14 246	12 671	12 232	15 330	15 056
Lůžka	42 574	39 964	40 510	40 668	39 927	42 455	41 503	37 976	36 553	46 441	45 863
Místa pro stany	2 294	2 439	2 745	2 768	2 900	2 894	2 822	3 037	2 936	3 003	3 249
Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení											
Hosté	796 675	752 473	768 061	802 499	709 225	703 787	652 987	632 568	632 794	753 932	752 732
z toho nerezidenti	245 202	250 575	242 445	243 166	211 999	200 664	165 482	148 269	145 829	170 427	159 869
Přenocování	2 918 450	2 801 647	2 741 134	2 809 907	2 530 537	2 433 746	2 344 293	2 206 479	2 149 890	2 567 429	2 553 012
z toho nerezidenti	971 075	998 690	962 515	922 543	833 789	760 229	643 041	555 533	531 351	607 060	563 883
Průměrný počet přenocování	3,7	3,7	3,6	3,5	3,6	3,5	3,6	3,5	3,4	3,4	3,4
z toho nerezidenti	4,0	4,0	4,0	3,8	3,9	3,8	3,9	3,7	3,6	3,6	3,5
Průměrná doba pobytu (dny)	4,7	4,7	4,6	4,5	4,6	4,5	4,6	4,5	4,4	4,4	4,4
z toho nerezidenti	5,0	5,0	5,0	4,8	4,9	4,8	4,9	4,7	4,6	4,6	4,5
Čisté využití lůžek %⁴	28,9	28,3	21,4	26,2	25,4	26,9	26,5	27,4	27,7	27,1	26,3
Využití pokojů %⁴	34,2	33,2	26,1	31,2	29,6	31,1	31,0	31,8	32,4	28,5	31,6

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

⁴ U hotelů a penzionů

Faktor environmentální kvality území

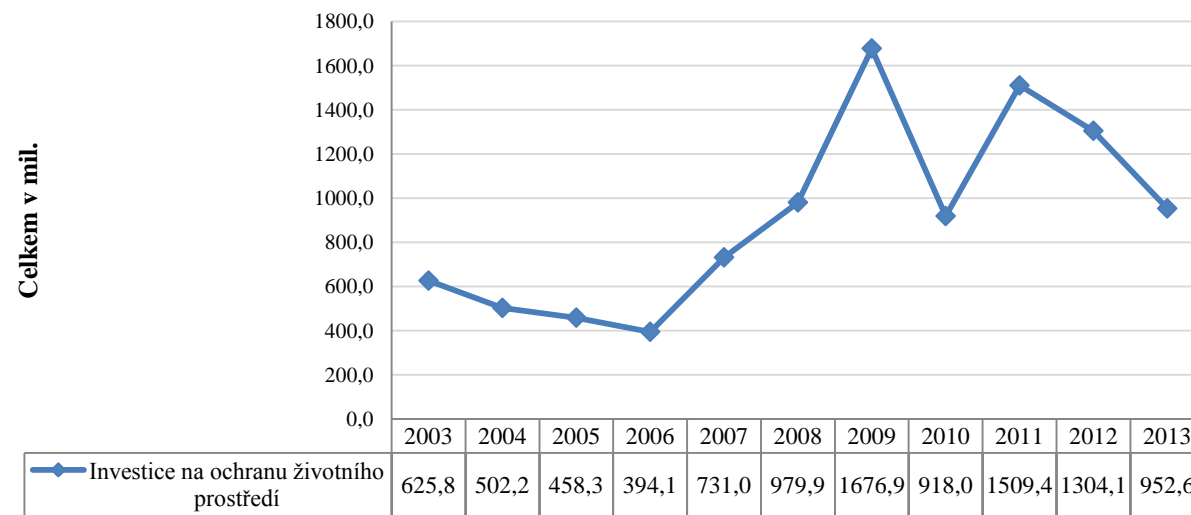
Kvalita životního prostředí se řadí mezi nejméně významné faktory. Podle množství emisí se hodnotí celková kvalita ovzduší v určitém regionu. Liberecký kraj se podílí na celkové produkci emisí ČR nízkými hodnotami, jelikož kraji nepůsobí těžký průmysl. Jako hlavní zdroj znečištění představuje zpracovatelský průmysl a automobilová doprava. Kvalitu ovlivňuje i spalování nekvalitních paliv v mnoha domácnostech. Zhoršenou kvalitu ovzduší vykazují centra měst a oblasti, kde dochází ke spalování nekvalitních paliv. Do zhodnocení tohoto faktoru jsou zahrnuty látky znečišťující ovzduší z kategorií REZZO (Registr zdrojů znečišťování ovzduší). REZZO 1 jsou velké zdroje znečištění (velké výtopny, sklárny, lakovny s vysokou potřebou barev. Mezi REZZO 2 patří střední zdroje znečištění ovzduší (výrobní provozy, kotelny do výkonu 5MW). Kategorii REZZO 3 charakterizují malé zdroje (vytápění domů do 200kW, malé provozy). Poslední skupinu REZZO 4 tvoří mobilní zdroje (automobilová doprava). Z Tabulky č. 29 je viditelné, že za období 2003–2010 docházelo k průběžnému snižování hodnot emisí. Liberecký region se na těchto hodnotách významně podílí. V centru regionu se nachází Spalovna komunální odpadů, Teplárna Liberec, Slévárna Liberec a společnost Vulkan. Tyto subjekty se řadí mezi nejvýznamnější znečišťovatele v regionu v kategorii REZZO 1. Mobilní zdroje emisí vykazují zvýšené hodnoty v okolí měst Liberec, Chrastava a Hrádek nad Nisou.

Obrázek č. 11 znázorňuje vývoj poskytnutých investic na ochranu životního prostředí. Investice na ochranu životního prostředí v Libereckém kraji narůstaly od roku 2006 do roku 2009. V roce 2010 celkový objem meziročně poklesl o 45 %. Nejvíce prostředků směřuje do oblasti nakládání s odpady a nejméně do ochrany ovzduší a klimatu. Všeobecně se projevuje současný trend, kdy jsou častěji upřednostňovány ekonomické zájmy bez ohledu na kvalitu životního prostředí. Dochází tak k výstavbě ekonomicky zajímavých objektů a na ochranu životního prostředí nezbývá tolik prostředků.

Tabulka 29: Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v Libereckém kraji

	Měřicí jednotka	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tuhé látky	t/km ²	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Oxid siřičitý SO₂	t/km ²	1,2	1,1	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	0,4	0,5	0,5
Oxidy dusíku NO_x	t/km ²	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0
Oxid uhelnatý CO	t/km ²	8,1	7,6	7,2	6,8	6,5	6,5	6,2	6,7	5,6	5,9	5,8

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Obrázek 11: Poskytnuté investice na ochranu životního prostředí v Libereckém kraji

Zdroj: Český statistický úřad, 2015. Vlastní zpracování.

Shrnutí skupiny environmentálních faktorů a jejich výhled do budoucna:

Poloha libereckého regionu umožňuje návštěvníkům široké spektrum sportovního využití. Nabídka sportovních či rekreačních oblastí je dostatečná v kteroukoliv roční dobu. Okolí regionu je vhodné svými ideálními podmínkami pro turistiku, cyklistiku, běžecké a sjezdové lyžování. Region disponuje dostatečnou kapacitou pro ubytování v různých typech zařízení. Každý z návštěvníků si tak může vybrat vhodný typ ubytování pro pobyt. Během posledních let se kvalita ubytování i poskytované služby hoteliérů zlepšovaly a nyní jsou schopni uspokojit i ty nejnáročnější klienty. Cestovní ruch patří mezi významné faktory pro cestovní ruch a je důležitý pro celkový rozvoj regionu i celé ekonomiky regionu. Navíc vytváří nová pracovní místa a vede ke zvyšování daňových příjmů. Pro podporu cestovního ruchu jsou ve větších městech k dispozici návštěvníkům informační centra. Do budoucna by se v regionu měla zlepšit upadající úroveň stravovacích zařízení vyšší kategorie. Zároveň je zde k řešení otázka kriminality v místech zvýšeného pohybu osob např. lyžařské areály a obchodní centra. Celkově je pro region zapotřebí propagace v zahraničí a ČR.

Liberecký kraj se neřadí mezi hlavní producenty emisí v České republice. Na ovzduší kraje má vliv i přenosné znečištění sousední průmyslové zóny v Polsku, kde se nachází hnědouhelná elektrárna Turów. Může se konstatovat, že v rámci ČR obyvatelé v kraji dýchají relativně čistý vzduch. Dále stojí za zmínku velikost produkce odpadů v kraji. V roce 2014 vyprodukovali obyvatelé kraje 919 tis. tun odpadu a podílí se tak na celkové produkci v ČR 3 %. V roce 2016 chce Liberecký kraj v rámci Operačního programu Životní prostředí vyměnit přibližně 940 kotlů na tuhá paliva v domácnostech. Na výměnu těchto kotlů mohou domácnosti získat až 80 % dotaci z maximální výše 150 000 Kč. Příjem žádostí o dotace musí kraj ukončit do 30. června 2017. Tyto dotace dále příznivě ovlivní kvalitu ovzduší (TBZ-INFO.cz, 2015).

2.2 Návrh zlepšení u podprůměrných faktorů

Z provedeného průzkumu a zhodnocení lze spatřovat možnosti pro zlepšení u faktoru podnikatelské báze a faktoru informačních a komunikačních technologií. Řadí se do skupiny faktorů, jež ovlivňují kvalitu podnikatelského prostředí nejvýznamněji, viz Tabulka č. 7.

2.2.1 Faktor informačních a komunikačních technologií

V práci byla zjištěna podprůměrná hodnota tohoto faktoru v národním srovnání. Tento faktor se opírá o statistiku vybavenosti domácností osobním počítačem a internetem. Tento jev může být způsoben minulou restrukturalizací v kraji i regionu. Velká část obyvatel se musela naučit pracovat s modernějšími prostředky. Každá osoba na tuto změnu reagovala rozdílným způsobem a někteří se nedokázali pružně přizpůsobit. V kraji jsou tak stále obyvatelé, kteří touto počítačovou gramotností nedisponují.

Na území regionu působí vzdělávací instituce, jež poskytují počítačové kurzy za cenu do 5000 Kč. Převážně se jedná o začátečnícké kurzy v rozsahu 40 lekcí. Zjištěná částka 5000 Kč je mnohdy pro některé obyvatele příliš velké vynaložení finančních prostředků. Prostor pro zlepšení je spatřován v bezplatných kurzech pro širokou veřejnost. Dotované kurzy umožní zájemcům možnost vzdělávat se v oblasti počítačové gramotnosti a rozvíjet své dovednosti. Cílovou skupinou jsou osoby bez počítačové gramotnosti. Největší zájem lze tedy předpokládat z řad seniorů či osob s finančními problémy.

Nabízený kurz by měl být v rozsahu 10 lekcí po 1,5 hodině v rámci 2 měsíců. Lekce by měly být zaměřeny nejdříve na seznámení se s počítačovou obsluhou a posléze na práci v jednotlivých programech jako je například Word, Excel, PowerPoint. Součástí výuky by měl být kladem důraz na používání internetu, emailu, sociálních sítí, nakupování přes internet a hledání zaměstnání přes pracovní portály.

Jednotlivé kurzy by měly probíhat ve večerních hodinách na vybraných školách, jež jsou vybaveny moderní technologií na vyšší úrovni a dostatečnou kapacitou učeben. V rámci

regionu tuto výuku uskutečňovat ve městech Liberec, Frýdlant, Český Dub, Jablonné v Podještědí. Výuku by měli zajišťovat zaměstnaní pedagogové vybraných škol a dodatečně externí pracovníci. Maximální doporučená kapacita kurzu je 15 účastníků. Tento počet je dán s ohledem na kvalitu výuky. Kurzy jsou doporučeny převážně začátečníkům, jež mnohdy budou potřebovat individuální přístup, a při větším množství osob by to nebylo možné. Zakončení celého kurzu lze provést výstupním testem, jenž by vycházel z průběžně zadaných úkolů. Účastníci si tak posléze odnesou certifikát, diplom či potvrzení o absolvování. Absolventi, kteří nechyběli na žádné lekci, budou slosováni a jeden z nich získá nový osobní počítač. S navrhovaným záměrem souvisí a řada rizik např. malý zájem či naopak nadměrný. Při malém zájmu budou kurzy zrušeny a v opačném případě rozšířeny.

Celkový záměr bude zajišťovat veřejná správa Libereckého kraje. Pro financování lze využít Evropský sociální fond a částečně rozpočet kraje.

2.2.2 Faktor podnikatelské báze

V práci byl zjištěn zásadní nedostatek v oblasti podnikatelské báze. Na území regionu se již nenachází dostatek volných ploch pro další rozvoj podnikatelských aktivit. Celkově se zde nachází podprůměrná rozloha průmyslových zón vhodných pro další podnikání. Zároveň jsou ceny pozemků s inženýrskými sítěmi v okolí centra regionu Liberce poměrně vysoké. V současné době je potenciál spatřován právě v lokalitách brownfieldů. Mnohdy jsou tyto objekty na lukrativních pozemcích, ale ztratily již svůj původní význam a dále jen chátrají. Z nově rekonstruovaných objektů mohou plynout pro podnikatele i značné výhody např. image firmy. V Národní databázi brownfieldů je v rámci kraje zaevidováno 75 objektů, z nichž 18 na území libereckého regionu. Většina registrovaných objektů je v současné době v soukromém vlastnictví.

Mezi největší brownfieldy v regionu patří:

- Textilana, Nové Město pod Smrkem – 78 486 m²
- Dílny Hans Wolf, Horní Řasnice – 56 000 m²
- Výrobní objekt, Horní Řasnice – 51 858 m²

- Areál Unitex, Jindřichovice pod Smrkem – 26 088 m²
- Areál živočišné výroby, Jindřichovice pod Smrkem – 20 555 m²

Uvedené objekty leží ve Frýdlantském výběžku a tak lze spatřovat možnost další rozvojové koncepce v této oblasti i z důvodu blízkosti polských hranic. Objekty by byly vhodné po revitalizaci pro průmyslovou výrobu či zemědělství.

Revitalizaci registrovaných objektů lze financovat z OP PIK v rámci programu Nemovitosti a částečně ze státního rozpočtu. Z podporovaného programu Nemovitosti vyplývá povinnost registrovat tyto lokality pro čerpání dotací právě ve zmíněné Národní databázi brownfieldů.

2.3 Možnosti financování z OP PIK

Pro zlepšení kvality podnikatelského prostředí lze využít operační programy financované ze strukturálních fondů EU a rozpočtu ČR. Čerpání těchto finančních prostředků z fondů EU je umožněno například z OP PIK, jenž nabízí hned několik možností podpor. Z tohoto operačního programu by mohly být čerpány finanční prostředky na zlepšení některých faktorů. Vhodné programy podpor, jsou vypsány v následující Tabulce č. 30. Prostředky z těchto programů jsou vypláceny formou dotací a finančních nástrojů. Uvedené programy jsou určeny pro MSP ale i veřejné instituce. Žadatelé je mohou využít na spolufinancování podnikatelských projektů ve zpracovatelském průmyslu a souvisejících službách. Mimo programy v Tabulce č. 30 jsou vynakládány nemalé prostředky i na vědu, výzkum a inovace.

Tabulka 30: Přehled programů podpory

Faktor	Program podpory	Míra veřejné podpory	Výše podpory na projekt	Podporované aktivity
Podpůrné služby	Inovační vouchery	100 %	80 – 500tis. Kč	podpora nákupu poradenských, expertních a podpůrných služeb
	Poradenství	50 %	50 – 500 tis. Kč	podpora poradenských služeb a služeb, pro začínající MSP
Kvalita pracovních sil	Školící střediska	60 %	0,5 – 5 mil. Kč	podpora vzdělávání zaměstnanců a zaměstnavatelů příslušného podniku
Informační a komunikační technologie	Vysokorychlostní internet	50 – 80 %	1 – 200 mil. Kč	rozšiřování stávající infrastruktury pro vysokorychlostní přístup k internetu
Podnikatelské báze	Nemovitosti	45 %	1 – 200 mil. Kč	rekonstrukce objektů typu brownfield a jejich přeměna na moderní podnikatelské objekty
Environmentální kvality území	Obnovitelné zdroje	50 - 70 %	1 – 100 mil. Kč	výstavba, rekonstrukce a modernizace malých vodních elektráren atd.
	Úspory energie	50 - 70 %	0,5 – 250 mil. Kč	modernizace a rekonstrukce rozvodů, elektřiny, plynu a tepla

Zdroj: Czechinvest.org, 2015. Zpracování vlastní.

Závěr

Cílem práce je zhodnocení podnikatelského prostředí vymezeného území na základě vybraných faktorů. Ze získaných statistických dat za určitá období jsou vyhodnoceny jednotlivé faktory, jež determinují a utvářejí toto prostředí. Zároveň je nastíněn jejich výhled do budoucna. U faktorů, jež jsou vyhodnoceny jako podprůměrně, je navrženo možné zlepšení financované z operačních programů.

Práce je rozdělena dvou na sebe navazujících částí. Teoretická část je věnovaná definování pojmů souvisejících s podnikatelským prostředím, přístupům jeho chápání a možnostem hodnocení jeho kvality. Nedílnou součástí teoretické části je i vysvětlení různých přístupů k problematice vymezení regionů. Dále jsou popsány teorie lokalizačního rozhodování, na jejichž základě si podnikatelský subjekt vybírá nejlepší podmínky pro umístění svých podnikatelských aktivit. Součástí lokalizačního rozhodování jsou faktory, jež ovlivňují kvalitu podnikatelského prostředí. Ekonomický subjekt by při rozhodování o těchto faktorech měl mít dostatečné informace a i nadále je do budoucna sledovat. Získané poznatky z teoretických východisek jsou aplikovány v druhé části práce.

V praktické části práce je na začátku vymezena zkoumaná oblast, tedy liberecký region. Následuje hodnocení jednotlivých faktorů na základě získaných statistických dat z veřejně přístupné databáze Českého statistického úřadu. Některé faktory jsou hodnoceny na úrovni kraje, neboť pro region nejsou k dispozici. V této práci to je postačující s ohledem na to, že liberecký region je jakýmsi průmyslovým centrem kraje. Celkem je zhodnoceno 16 kritérií v 6 skupinách, kde za každou skupinou faktorů je popsáno shrnutí těchto faktorů a nastíněn odhad jejich vývoje do budoucna. U vybraných faktorů je uvedena možnost pro jejich zlepšení. Mezi nejvýznamnější faktory ovlivňující kvalitu podnikatelského prostředí byly zařazeny faktory podnikatelské a znalostní báze, dostupnosti pracovních sil, blízkosti trhů, koncentrace významných firem a kvality pracovních sil viz Tabulka č. 7. Tyto faktory se podílí při rozhodování o další lokalizaci podnikatelských aktivit zásadní vahou.

Po rozboru jednotlivých faktorů v rámci Libereckého kraje i regionu lze shrnout zhodnocení následovně v Tabulce č. 31.

Tabulka 31: Shrnutí zhodnocení jednotlivých faktorů

Faktor	Shrnutí	Zhodnocení	Výhled a doporučení
Blízkosti trhů	Podprůměrně výkonný kraj ČR, ale vývoj HDP je v souladu s vývojem HDP ČR.	Negativní.	Pozitivní vývoj hodnoty HDP na 1 obyvatele.
Koncentrace významných firem	Region je podnikatelským centrem kraje. Nadprůměrný počet registrovaných subjektů v rámci kraje.	Pozitivní.	Navyšování počtu podnikatelů. Podpora malých a středních podniků z OP PIK.
Přítomnosti zahraničních firem	Region je vhodný pro lokalizaci podnikatelských aktivit zahraničních subjektů (blízkost hranic).	Pozitivní.	Pomalé navyšování počtu registrovaných zahraničních subjektů. Významnější příhraniční spolupráce.
Podpůrných služeb	V regionu působí dostatek subjektů vykonávající tyto činnosti.	Pozitivní.	Nárůst zájmu podnikatelů o tyto služby.
Dostupnosti pracovních sil	Kraj disponuje dostatkem ekonomicky aktivních osob.	Pozitivní.	Zvyšování nezaměstnanosti. Stárnutí populace. Rekvalifikační kurzy.
Kvality pracovních sil	Vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných osob. Nízký podíl osob s technickým vzděláním.	Negativní.	Zvyšování absolventů vysoké školy. Podpora zájmu mladých lidí o technické obory.
Flexibility pracovních sil	Vysoký počet FO na celkovém počtu podnikatelů.	Pozitivní	Zvyšování zájmu lidí o podnikání.
Kvality silnic a železnic	Dostatečně hustá silniční síť. Podprůměrná hustota železniční sítě.	Pozitivní, Negativní.	Dostavba silnice R 35 Liberec – Lipník nad Bečvou.
Informačních a komunikačních technologií	Kraj vykazuje podprůměrné hodnoty v národním srovnání.	Negativní.	Navyšování počtu domácností s počítačem a internetem. Kurzy pro začátečníky.
Blízkosti mezinárodních letišť	Dosah letiště do 83 min.	Pozitivní.	Možnost přestavby letiště v Liberci.
Podnikatelské a znalostní báze	Nedostatek průmyslových zón. Dostatek vzdělávacích institucí.	Negativní. Pozitivní.	Nedostatek ploch ale možnost revitalizace brownfieldů.
Asistence veřejné správy	Snižování zadlužení kraje.	Pozitivní.	Vyrovnaný rozpočet. Navýšení daňových příjmů.

Ceny práce	V národním srovnání pod průměrem mezd.	Pozitivní.	Odliv mozků. Navyšování mezd ve zpracovatelském průmyslu.
Ceny nemovitostí	V okolí Liberce, jakož průmyslového centra jsou vyšší ceny pozemků. Dostatek volných prostorů k pronájmu.	Negativní. Pozitivní.	Pokles cen pronájmů. Možnost revitalizace brownfieldů.z programu OP ŽP
Urbanistické a přírodní atraktivity	Známa, lukrativní a horská oblast.	Pozitivní.	Zlepšení úrovně stravovacích zařízení.
Environmentální kvality území	Území není významným producentem emisí. Čisté ovzduší.	Pozitivní.	Snižování znečištění. Výměna kotlů v rámci programu OP ŽP.

Zpracování vlastní.

Z Tabulky č. 30 vyplývá poznatek, kde právě část nejvýznamnějších faktorů kvalitu ovlivňujících podnikatelské prostředí je vyhodnocena negativně. Podnikatelské subjekty by tedy měly zvážit, zda v tomto regionu své ekonomické aktivity lokalizovat a v jak velké míře. I přes tento fakt se region vyznačuje pozitivním hodnocením u ostatních faktorů a pro některé subjekty by se tak mohl jevit jako atraktivní. Veškeré ovlivňující faktory jsou pro podnikání nedílnou součástí při rozhodování o budoucí lokalizaci podnikatelských aktivit. Hrají významnou roli při rozvoji podniku, regionu, kraje ale i celé národní ekonomiky. Z tohoto tvrzení vyplývá, že touto problematikou by se měly zabývat veškeré úrovně a zaměřit se na zlepšování podmínek pro podnikání.

Praktickým přínosem diplomové práce je vypracování zhodnocení vybraných faktorů na základě poznatků a informací získaných z teoretické části práce. Tato práce by mohla posloužit podnikatelům, jež zvažují lokalizaci svých aktivit v libereckém regionu, jako přehled o vývoji jednotlivých faktorů.

Seznam použité literatury

Citace

- ANDĚL, Jiří a Michael P PETERS, 1996. *Sociogeografická regionalizace*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 80-704-4112-7.
- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2002. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, s. 59. ISBN 80-246-0384-5.
- FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, 2003. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-732-5015-2.
- FOTR, Jiří a Lenka ŠVECOVÁ, 2010. *Manažerské rozhodování: postupy, metody a nástroje*. 2., přeprac. vyd. Praha: Ekopress, 474 s. ISBN 978-80-86929-59-0.
- GRUBLOVÁ, Eva a Markéta PITROVÁ, 2001. *Podniková ekonomika*. Ostrava: Repronis, s. 40-46. *Základy podnikání* (Repronis). ISBN 80-861-2275-1.
- HINDLS, Richard a Markéta PITROVÁ, 2007. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, s. 13. *Základy podnikání* (Repronis). ISBN 978-80-86946-43-6.
- HISRICH, Robert D a Michael P PETERS, 1996. *Založení a řízení nového podniku*. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-858-6507-6.
- HOLMAN, Robert, 2005. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C.H. Beck, 490 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.
- JÁČ, Ivan a Markéta PITROVÁ, 2010. *Jedinečnost obce v regionu*. Praha: Professional Publishing, 17 s. *Základy podnikání* (Repronis). ISBN 978-80-7431-038-6.
- KALÍNSKÁ, Emilie a Markéta PITROVÁ, 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 166, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.
- KALÍNSKÁ, Emilie a Markéta PITROVÁ, 2008. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 63 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-086-4.
- KRAFTOVÁ, Ivana a Pavlína PRÁŠILOVÁ, 2013. *Prosperující podnik v regionálním kontextu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 13 s. ISBN 978-80-7357-989-0.

- KEW, John AND John STREDWICK, 2005. *Business environment: managing in a strategic context*. 2nd ed. London: Chartered Inst. of Personnel and Development, str. 1. ISBN 18-439-8079-7.
- LUDVÍK, Ladislav a Markéta PITROVÁ, 2000. *Rozvoj mikroregionálního podnikatelského prostředí: podpora malého a středního podnikání*. Háj ve Slezsku: MAJ. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-864-5803-2.
- MALACH, Antonín, 2005. *Jak podnikat po vstupu do EU*. Praha: Grada, 172, 368 s. Expert (Grada). ISBN 80-247-0906-6.
- MATOUŠKOVÁ, Zdena, 2000. *Regionální a municipální ekonomika*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 42 s. ISBN 8024500612.
- MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ, 2013. *Obchodní podnikání ve 21. století: podpora malého a středního podnikání*. Praha: Grada, 43 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4.
- PETRÍČEK, Václav a Petr MULAČ, 2006. *Vývoj podnikatelského prostředí v České republice: podpora malého a středního podnikání*. Praha: Corona, 17 s. Finanční řízení. ISBN 80-903-3636-1.
- SKOKAN, Karel a Petr MULAČ, 2003. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie: podpora malého a středního podnikání*. Ostrava: Repronis. Finanční řízení. ISBN 80-732-9023-5.
- SKOKAN, Karel a Petr MULAČ, 2004. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji: podpora malého a středního podnikání*. Ostrava: Repronis. Finanční řízení. ISBN 80-732-9059-6.
- SLACH, Ondřej, Petr RUMPEL a Jaroslav KOUTSKÝ, 2013. *Profilace měkkých faktorů regionálního rozvoje*. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, 181 s. ISBN 978-80-904810-7-7.
- SRPOVÁ, Jitka a Václav ŘEHOŘ, 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha: Grada. 98 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3339-5.

- SYNEK, Miloslav a Petr MULAČ, 2006. *Podniková ekonomika: podpora malého a středního podnikání*. 4., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck. 13 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9892-4.
- TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL, 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-114-4.
- VITURKA, Milan a Petr MULAČ, 2010. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky: podpora malého a středního podnikání*. Praha: Grada. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-247-3638-9.
- WOKOUN, René, 2008. *Regionální rozvoj: (výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, ISBN 978-80-7201-699-0.
- WÖHE, Günter a Eva KISLINGEROVÁ, 2007. *Úvod do podnikového hospodářství*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 4 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-897-2.
- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje*
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání*
- Brownfieldy.cz: *Národní databáze brownfieldů* [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.brownfieldy.cz/seznam-brownfieldu/>
- Ceb.cz: *Profil banky* [online]. Praha, 2012 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/profil-banky/>
- Cmzrb.cz: *Kdo jsme* [online]. Praha, 2015. [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/o-bance/kdo-jsme>
- Cvca.cz: *O nás* [online]. Praha, 2010 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.cvca.cz/cs/o-nas/>
- Czechinvest.org: *Definice MSP* [online]. 2014 [cit. 15-10-2015]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/definice-maleho-a-stredniho-podniku-2-1112.pdf>
- Czechinvest.cz: *OPPIK* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/oppik-cz>

- Czechinvest.org: *Podpora podnikání* [online]. 2015 [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/prehled-programu-op-pik-4691.pdf>
- Český statistický úřad: *Hrubý domácí produkt v krajích ČR* [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry>
- Český statistický úřad: *Statistické ročenky Libereckého kraje* [online]. [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-libereckeho-kraje-2014-vp36ww311t>
- Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz>
- DOČKAL, V., 2004. *Ústřední pojmy regionální politiky EU*. Středoevropské politické studie [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav Fakulty sociálních studií Masarykova univerzita, 2004, roč. 4, č. 1 [cit. 2015-09-08]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/index.php?ID=22>
- Egap.cz: *Profil* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>
- Evropská komise: *Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. Brusel, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/erdf/
- Evropská komise: *Fond soudržnosti* [online]. Brusel, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/cohesion-fund/
- Evropská komise: *Evropský sociální fond* [online]. Brusel, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35>
- Evropská komise: *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova* [online]. Brusel, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_cs.htm
- Evropská komise: *Evropský námořní a rybářský fond* [online]. Brusel, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1495_cs.htm
- IMD (International Institute for Management Development): *IMD World Competitiveness Yearbook 2015* [online]. 2015 [cit. 6-10-2015]. Dostupné z: <http://www.imd.org/uupload/imd.website/wcc/scoreboard.pdf>

Komora.cz: *Hospodářská komora ČR* [online]. Praha, 2013. [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/hospodarska-komora-ceske-republiky/hospodarska-komora-ceske-republiky-hk-cr/hospodarska-komora-ceske-republiky.aspx>

Krajská správa ČSÚ v Liberci: *Charakteristika okresu LIBEREC* [online]. 2015-03-31 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_okresu_lb

Krajská správa ČSÚ v Liberci: *Mapa - Administrativní rozdělení okresu Liberec* [online]. 2015-02-26 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: [http://csugeo.i-server.cz/xl/redakce.nsf/i/administrativni_rozdeleni_okresu_lb/\\$File/Liberec](http://csugeo.i-server.cz/xl/redakce.nsf/i/administrativni_rozdeleni_okresu_lb/$File/Liberec).

Krajská správa ČSÚ v Liberci: *Meziokresní srovnání* [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/meziokresni_srovnani

KREJSKA, 2000. *Teorie lokalizace, vývoj lokalizačních teorií, současné lokalizační trendy, podpora investic* [online]. Katedra regionální ekonomie a správy. Brno: 2000. [cit. 2015-09-08]. Dostupné z: <http://mujweb.cz/krejska/7.htm>

Liberecký kraj: *Ekonomický odbor* [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://ekonomicky-odbor.kraj-lbc.cz/Rada-odsouhlasila-rozpocetovy-vyhled-Libereckeho-kraje-na-obdobi-let-2016---2019-n323620.htm>

Nařízení Komise (ES) č. 800/2008. Úřední věstník Evropské unie. In: *Eur-lex.europa.eu* [online]. 2008. [cit. 15-10-2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0003:0047:cs:PDF>

OPPIK: *Dotační programy* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.opvik.cz/dotacni-programy>

Peníze.cz: *BusinessInfo.cz* [online]. Praha, 2014. [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/zamestnani/285928-businessinfo-cz-vse-pro-podnikatele-na-jednom-miste>

Prg.aero.cz: *O nás*. Letiště Václava Havla Praha. [online]. 2015 [cit. 2015-10-13] Dostupné z: <http://www.prg.aero/cs/o-letisti-praha/o-letisti-praha/>

Risy.cz: Regionální informační servis [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/liberecky-kraj/regionalni-informace/prumyslove-zony/>

Seznam.cz: *Sreality.cz* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.sreality.cz/hledani/pozemky>

- Strukturalni-fondy.cz: *Fondy EU v ČR* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>
- Strukturalni-fondy.cz: *Programy pro programové období 2014-2020* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>
- TBZ-INFO.cz: *Dotace* [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/dotace/117973-liberecky-kraj-podpori-vymenu-nejmene-940-kotlu-za-ekologictejsi>
- The World Bank, 2015. *Ease of Doing Business in Czech Republic* [online]. [cit. 2015-10-05] Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic/#>
- VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ, 2012. *Podnikání malé a střední firmy* [online]. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 332 s. [cit. 2015-10-16]. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=OOeEkIRhCPQC&printsec=frontcover&dq=podnik%C3%A1n%C3%AD+veber+2012&hl=cs&sa=X&ved=0CBwQ6AEwAGoVChMI0_ns6cPHyAIVC1UUC1KXgyG#v=onepage&q=podnik%C3%A1n%C3%AD%20veber%202012&f=false
- VÚTS: *Výzkumný ústav textilních strojů* [online]. [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.vuts.cz/o-nas.html>
- Wikipedie.org: *CzechInvest* [online]. Praha, 2015, 2015-08-20 [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/CzechInvest>
- World Economic Forum: *The Global Competitiveness Report 2015–2016* [online]. 2015 [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2015-2016>
- Wikipedie.org: *CzechTrade* [online]. Praha, 2015, 2015-08-20 [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/CzechTrade>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Epravo* [online]. 2012 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/2012/sb0033-2012.pdf
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. In: *Business.center.cz* [online]. 1991 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>

Zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání. In: *Czechinvest.org* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/definice-maleho-a-stredniho-podniku-2-1112.pdf>

Bibliografie

- BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xvii, 188 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-111-6.
- FOTR, Jiří, Ivan SOUČEK a Jaroslava KADEŘÁBKOVÁ. *Investiční rozhodování a řízení projektů: jak připravovat, financovat a hodnotit projekty, řídit jejich riziko a vytvářet portfolio projektů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 408 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3293-0.
- MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister, 2009, 215 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-87029-56-5.
- Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 455 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-086-4.
- WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADEŘÁBKOVÁ. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Vyd. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 474 s. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-304-9.